

Lunds Universitet

Institutionen för kulturvetenskaper

ILHK02

Handledarens namn: Charlotte Christensen-Nugues

Augusti 2021

Then Swänska Argus och svenskheten

En studie gällande Argus medverkan till skapandet av en nationell identitet i Sverige

Samuel Gustafsson

Abstract

This thesis examines the Swedish newspaper *Then Swänska Argus* published between the years 1732-1734 in the context of the emergence of a national identity during the same era. The thesis investigate how *Argus* talks about Sweden and the Swedes, as well as the interaction between the newspaper and the readers. Part of Benedict Anderson theory of the importance of the newspaper for a imagined communitie is used for the analysis as well as Jonas Nordins research about Swedish national identity in the early modern era. The thesis concludes that there are signs of an emerging sense of national identity in *Then Swänska Argus*. There is also interaction between the newspaper and the readers through letters sent to the newspaper which can contribute to a sense of shared community. When it comes to *Argus* opinion on Sweden and the Swedes the thesis concludes that the Swedish language is important for both Sweden and the Swedes. The Swedish language has been diluted by foreign influences and must return to its Swedish roots according to *Then Swänska Argus*.

Keywords: *Then Swänska Argus*, Olof von Dalin, Nationell identitet, Sverige, Svenskarna, brev

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	s.4
1.1 Syfte och frågeställning.....	s.4
1.2 Forskningsöversikt.....	s.5
1.3 Källmaterial, litteratur och avgränsningar.....	s.9
1.4 Teoretiskt perspektiv och metod.....	s.15
1.5 Disposition.....	s.18
2. Historisk bakgrund/kontext.....	s.19
2.1 Svensk politisk kontext.....	s.19
2.2 Intellektuella klimatet under 1700-talet i Sverige.....	s.21
2.3 Censur.....	s.22
2.4 Stockholm som miljö.....	s.23
2.5 Spectator-genrer.....	s.24
2.6 Olof von Dalin.....	s.25
3. Analys.....	s.26
3.1 Samspelet mellan <i>Then Swänska Argus</i> och läsarna.....	s.26
3.2 Sverige, svenskarna och en nationell identitet.....	s.33
3.2.1 Argus syn på det svenska språket.....	s.33
3.2.2 Svenskarnas önskade egenskaper visade genom uppfostran och politiker.....	s.35
4. Slutdiskussion.....	s.46
4.1 Vidareforskning.....	s.49
5. Käll- och litteraturförteckning.....	s.50
5.1 Källor.....	s.50
5.2 Litteraturlista.....	s.50
5.3 Internet länkar.....	s.52
5.4 Bilder.....	s.52

1. Inledning

Man brukar ofta tänka på 1800-talet som nationalismens och den nationella identitetens födelse men redan under första hälften av 1700-talet kan man i Sverige och Västeuropa se spår av ett nationellt identitetsskapande som började framträda enligt professor Jonas Nordins forskning.¹ Denna nationella identitet kan upptäckas på olika sätt men ett av verktygen för utvecklingen av denna identitet var tidningarna. Denna uppsats kommer att fokusera på tidningen *Then Swänska Argus* som gavs ut mellan åren 1732-1734. Fanns det en slags nationell identitet som tidningen Argus ville förmedla till sina läsare. Vad var i så fall viktigt inom denna nationella identitet för tidningen Argus? Kan man se att speciella områden lyftes fram som skulle hjälpa det svenska folket? Var det några speciella dygder som var viktiga för Sverige enligt Argus? Hur talar tidningen Argus om Sverige och svenskarna? Lyfter tidningen fram några speciella hot som var farliga för Sverige och det svenska folket? Kanske utländska intressen eller strukturer inom landet kan ha fört med sig risker för svenskarna och den nationella identitet som möjligen kan synas i *Then Swänska Argus*. Samspelet mellan tidningen och läsarna är också ett område som ska undersökas. Fanns det något samspel mellan läsarna och tidningen Argus överhuvudtaget? Om uppsatsen kan fastställa att en kommunikation fanns hur såg den i så fall ut? Var den ensidig eller var det en länk som gick fram och tillbaka mellan läsare och tidning? Uppsatsens fokus på en tidning från 1730-talet ger läsaren av detta arbete en möjlighet att uppleva en liten del av idéklimatet som rådde under denna tid. Åsikter, idéer, fördömanden och andra tankar kan framträda i en tidning som lästes av människor på 1730-talet och nu kommer delar av denna tidning presenteras i detta arbete. Speciellt en tidning som *Then Swänska Argus* kan vara värd att titta närmare på då den ville förena nytta med nöje vilket kommer att förklaras längre fram i detta arbete. Genom analys av Argus sidor ska denna uppsats ge en ny pusselbit i det större pusslet som är den nationella identiteten som träder fram i Sverige runt denna tid.

1.1 Syfte och frågeställning

Denna uppsats ska undersöka om och i så fall hur Argus bidrog till skapandet av en nationell identitet i Sverige. För detta syfte ska uppsatsen undersöka hur skribenterna i tidningen *Then Swänska Argus* uttrycker sig om Sverige och svenskarna. Talas det om nationen i tidningen? Finns

¹ Jonas Nordin, *Ett fattigt men fritt folk, Nationell och politisk självbild i Sverige från sen stormaktstid till slutet av frihetstiden*, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm, 2000.

det dygder, plikter och hotbilder som förs fram i Argus som kan kopplas till Sveriges välstånd och nationella identitet.² Vidare ska Argus utformning och tilltal undersökas. Hur tilltalas läsarna? Kan man se en koppling mellan Argus tilltal till läsarna och Sverige och svenskarna framställning i tidningen? Om tidningen vill inkludera läsarna så kan det skapa en känsla av gemenskap som i sin tur kan bidra till känslan av nationell identitet. Genom frågorna som ställs nedan ska denna uppsats komma närmare frågan om nationell identitet i Argus.

Hur framställs Sverige och svenskarna i Argus?

Hur konstrueras samspelet mellan läsare och tidningen Argus?

1.2 Forskningsöversikt

Det är mindre vanligt med forskningsstudier om endast Argus. Det vanligaste är att Argus förekommer när närliggande forskningsfält diskuteras. Forskning kring moraliska tidskrifter som hade ett genomslag i Sverige under 1730-talet är ett område där Argus kan förekomma och forskning kring Olof von Dalin är också ett område där Argus ofta tas upp.

När man diskuterar forskningsfältet kring Argus bör några arbeten särskilt lyftas fram. Bengt Hesselman och Martin Lamm har under åren 1910-1912, 1914 och 1919 skrivit om Argus och även publicerat en nyutgåva av tidningen under de två första tillfällena. Deras arbete kom i tre delar under de nämnda åren. Martin Lamm har också år 1908 skrivit boken *Olof Dalin. En litteraturhistorisk undersökning af hans verk*. Även Karl Warburg har skrivit om Argus och år 1884 gav han ut boken *Olof Dalin. Hans lif och gerning*. Forskning kring Argus hade alltså ett uppsving runt 1900-talets början.

Forselius som snart kommer att beskrivas är intressant då hennes arbete är mer närliggande i tid. Det finns ett Olof von Dalin sällskap som också har forskat kring Argus då det är ett av Dalins kändaste arbeten.³ Detta sällskap grundades 1995 och arbetar för att öka kunskapen kring Olof von Dalin.⁴ Sällskapet har en populärvetenskaplig utgivnings stil och vill på detta sätt utöka kunskapen kring Olof von Dalin till den bredare allmänheten.

² Nordin, s.235ff.

³ Karl Erik Gustafsson, Per Rydén, *Den Svenska Pressens Historia, I begynnelsen (tiden före 1830)*, 2000, Ekerlids Förlag, s.317.

⁴ Olof von Dalin sällskapet, <https://vondalin.se> (8/8-2021).

Boken *Den Svenska Pressens Historia, I begynnelsen (tiden före 1830)* ger mig kontext för hur pressfriheten såg ut i Sverige under 1730-talet. Det kapitel som har relevans för min uppsats skrevs av Ingemar Oscarsson och heter ”Med tryckfrihet som tidig tradition (1732-1809)”.⁵ Det behandlar bland annat hur mycket censur som det fanns under tiden i Sverige. Boken är passande för detta arbete då den innehåller information kring tidningen Argus och dess redaktör Dalin. Pressen i Sverige under åren före år 1830 är huvudfokus i boken vilket ger en nödvändig kontext till mitt arbete. Oscarsson spekulerar i kapitlet ”Med tryckfrihet som tidig tradition (1732-1809)” kring anledningen till att Dalin slutade ge ut Argus. En anledning kan ha varit svårigheter kring variation då tidningen redan hunnit täcka många områden. Tidningen började också bli politisk vilket inte var Dalins tanke från början och han ville inte att Argus skulle framstå som en tidning skriven av en partiskribent. Dessa två anledningar kan enligt Oscarsson ligga bakom Dalins beslut att stoppa utgivningen av *Then Swänska Argus*.⁶

Thilda Maria Forselius skrev en avhandling på Göteborgs universitet år 2013 som heter *God dag, mina läsare!* Avhandlingen handlar inte bara om Argus men min källa har en större roll i den vilket gör den till en värdefull del av forskningsfältet som jag kommer att presentera. Enligt Tilda Maria Forselius var Argus en del av det dåtiden kallade moraliska veckoskrifter eller moraliska ark.⁷ Tidningen Argus var långt ifrån den enda tidningen som tillhörde denna genre under tiden kring 1730-talet. Den 9 juni år 1730 kom den första delen av tidningen *Sedolärande Mercurius* ut. Denna hörde till spectator-genren precis som Argus.⁸ Hela nio olika tidningar gavs ut inom samma genre under 1730-talet. Några exempel är *Den Philosophiske Mercurius* år 1734, *Den Swenske Patriot* år 1735 och *Skuggan Af den döda Argus* år 1735. Samtliga tidningar trycktes i Stockholm och gavs ut utan namn på skribent eller redaktör.⁹ Forselius gör tidigt klart att hon skiljer på genren moraliska veckoskrifter eller moraliska ark och spectator-genren. Hon menar att moraliska veckoskrifter får representera den svenska genren medan en större europeisk genre får representeras av spectator-genren. Flertalet andra länder som Italien, Holland, Frankrike och Tyskland skulle få liknande tidningar.¹⁰

5 Ingemar, Oscarsson, ”Med tryckfrihet som tidig tradition” (1732-1089), s.98ff.

6 Oscarsson, s.108.

7 Thilda Maria Forselius, *God dag, mina läsare!*, Göteborgs universitet, 2013, s.12.

8 Forselius, s.9.

9 Forselius, s.11.

10 Forselius, s.10.

Dalin ville alltså forma sina läsares moral men inte förnäma dessa då det inte skulle ge önskad effekt. Satiren blir Dalins verktyg som han använder för att komma runt förolämpade känslor i så hög grad som möjligt. Argus skulle alltså vara moraliserande och rolig på samma gång. Detta verkar vara Forselius slutsats kring användandet av satir.¹¹

Några områden som Thilda Maria Forselius går igenom i sin avhandling är censuren, de svenska kaffehusen, förhållanden på tryckerier, läskunnighet i Sverige och olika medier från samtiden som kunde konkurrera med Argus.¹² Många av dessa ämnen tas också upp av Ingemar Oscarsson i hans kapitel i boken *Den Svenska Pressens Historia, I begynnelsen (tiden före 1830)*.

Forselius menar att Argus har kontakt med läsarna på ett direkt sätt då tidningen talar med läsarna och ber dessa läsa tidningen och att skriva in till tidningen.¹³ Dock menar Forselius att Argus är socialt exkluderande. Tidningen utger sig för att tala med alla i samhället och vara intresserad av allas åsikter men det är oftast män som kommer till tals. Brev som skickas in är oftast från män och det är även gestalterna i de olika historierna i *Then Swänska Argus*. Forselius menar alltså att det är hos den sociala eliten som Argus hörde hemma precis som andra veckoskrifter.¹⁴ Forselius kommer fram till att Argus vill värna om kvinnans underordnade roll i husbondeväldet.¹⁵

Enligt Forselius är breven som kom in till Argus och andra veckotidningar mycket viktiga då samspelet mellan läsare och tidning gav tidningen auktoritet. Läsarna kände sig medverkande och tidningarna kunde få mer inflytande. Denna konversation mellan läsare och tidning är idag något många tar för givet. Detta samspel föddes med de moraliska veckoskrifterna och det är en av Forselius stora poänger.¹⁶

Breven som sändes in till de moraliska veckotidskrifterna under 1730-talet är ett nytt fenomen i Sverige enligt Forselius. Forselius noterar att *Then Swänska Argus* bjuder in till korrespondens i tidningens första nummer. Fem av nio moraliska veckotidskrifter bjuder in läsarna att skicka in brev till tidningen.¹⁷ Forselius menar att tidigare forskning kring breven som har skickats in till Argus är

11 Forselius, s.9-12.

12 Forselius, s.13.

13 Forselius, s.216.

14 Forselius, s.217.

15 Forselius, s.218.

16 Forselius, s.218.

17 Forselius, s.134.

bristfällig.¹⁸ Brevens avsändare har ifrågasatts och ett vanligt påstående är att Olof von Dalin själv skulle ha skrivit alla brev i tidningen för att forma samtalet.¹⁹ Forselius menar att man inte kan vara så säker på att det inte kan vara brev insänt från läsare av Argus. Av alla de nio moraliska veckotidskrifter som kom ut under 1730-talet menar Forselius att *Then Swänska Argus* har spår som visar att det inte var skribenten som skrev alla brev själv. I Argus manuskript står det att flera brev skrevs av ”främmande hand” vilket Forselius och andra forskare har noterat.²⁰ Dessa brev lämnades in till tryckeriet i den form de inkommit men det kan ändå ha varit Dalin som skrev detta också men Forselius menar att detta i alla fall ger anledning till tvivel kring teorin att Olof von Dalin har skrivit alla brev i Argus själv.²¹ När Forselius diskuterar breven i Argus konstaterar hon att majoriteten av breven är skrivna med den svenska kontexten i bakgrunden. Det var alltså bara ett fåtal brev som har skrivits med kontexten från förebilden *The Spectator* och dessa brev var ofta kopior från just tidningen *The Spectator* med vissa ändringar.²² Att breven har en svensk kontext anser Forselius inte vara några bevis på att det var insända av svenskar men det är en indikation på att så var fallet.²³ Forselius menar att en bild av en samtalskultur konstrueras i *Then Swänska Argus* genom tilltalet till läsaren och flertalet brevreferenser.²⁴ Forselius lyfter också fram att de moraliska veckotidningarna ofta skriver om korrespondenten tidningen har fått och *Then Swänska Argus* tackar också sina läsare för korrespondensen.²⁵ När det kommer till innehållet i Argus brev handlar det om en stor variation av olika ämnen och det är vanligtvis olika problem som brevskrivaren lyfter fram som hen inte kan hantera själv. Så brevskrivaren ber Argus om råd.²⁶

Mitt eget bidrag till forskningsfältet kommer att fokusera på möjligt skapande av nationell identitet i *Then Swänska Argus*. Mig veterligen finns det ingen studie som systematiskt undersöker *Then Swänska Argus* roll i skapandet av en nationell identitet under 1730-talet i Sverige. Det finns forskning som tangerar frågan jag ställer mig som Thilda Maria Forselius men ingen som har exakt samma fokus. Kan kommunikationen mellan läsare och tidningen spela någon roll för skapandet av

18 Martin Lamm är en forskare Forselius tar upp som anser att breven är uppdiktade av skribenten av Argus, även Rickard Karlsson tas upp som exempel på forskare som har åsikten att Olof von Dalin skrev nästan allt i *Then Swänska Argus* inkluderande breven, Forselius, s.135.

19 Forselius, s.135.

20 Exempel på forskare som ges av Forselius är Martin Lamm och Bengt Hesselman, Forselius, s137.

21 Forselius, s.137.

22 Forselius, s.137.

23 Forselius, s.137f.

24 Forselius, s.140f.

25 Forselius, s.144.

26 Forselius, s.153.

en nationell identitet? Enligt Forselius finns det en kommunikation men denna uppsats kommer att se närmare på just kommunikationens betydelse för en nationell identitet. Även olika dygder, plikter och hot mot Sverige ska undersökas för att se hur dessa har framställs av tidningen *Then Swänska Argus* och hur de eventuellt bidrar till att skapa en nationell identitet. Denna uppsats kommer också att bidra till forskningsfältet kring skapandet av en nationell identitet i Sverige under 1730-talet. Detta kommer att diskuteras under teoridelen av denna uppsats.

1.3 Källmaterial, litteratur och avgränsningar

Min källa är *Then Swänska Argus* som gavs ut mellan åren 1732-1734. Argus är en tidning där många olika ämnen berörs som politik, religion, ekonomi och moralitet för att nämna några.²⁷

Min källa kan som nämnts ovan klassificeras som en moralisk tidskrift vilket jag har beskrivit under forskningsöversikten.²⁸

Huvudskribent och redaktör för tidningen *Then Swänska Argus* var Olof von Dalin. Argus utgavs från december 1732 till slutet av 1734 och det blev totalt 104 nummer.²⁹ De olika numren av Argus bestod av ett åttasidigt häfte i kvartofomat.³⁰ Ett kvartofomat var fyra sidor som vikts till åtta blad. Formatbeteckningen kommer från de latinska ordningstalen för hur många sidor man får ut vid vikningen av ett ark.³¹ På dessa åtta sidor i de olika numren av Argus fanns det en artikel men det fanns också vanligtvis utrymme för boktryckaren B. G. Schneider att trycka sin egen reklam eller sälja utrymmet till andra som ville annonsera i tidningen.³² Benjamin Gottlieb Schneider som tryckte Argus dog år 1738 bara några år efter att tidningen slutade att ges ut. Han kan också ha givit eftervärlden en ledtråd till hur stor utgåvan av tidningen Argus var. År 1733 blev tryckandet av Argus förbjudet under en kort period men B. G. Schneider överklagade och meddelade att han hade runt 500 prenumeranter vilket gjorde att tidningen åter igen fick ges ut.³³ Argus utökade troligen sin prenumerantskara över tiden så man vet inte exakt hur många som faktiskt läste Argus.

Dalin skriver i Argus om sin arbetsprocess gällande skapandet av tidningen vilket jag vill visa här.

27 Oscarsson, s.106.

28 Oscarsson, s.100.

29 Oscarsson, s.103.

30 Oscarsson, s.104.

31 Boken *Den Svenska Pressens Historia* ger en bra beskrivning på denna formatbeteckning, Claes-Göran Holmberg, "Nästan bara posttidningar (*tiden före 1732*)", s.43.

32 Oscarsson, s.104.

33 Oscarsson, s.104.

”Om Fredagen lagt på Papperet, om Lördagsafton burit til min *Censor*, som nog har bekymmer af mig. Sedan begynnes om Måndagen at sättas. Om Tisdagen blir det *Correctur*. Om Onsdagsmorgon är dess *Correcture* färdigt.”³⁴

Dalin beskriver hur en arbetsvecka ser ut och alla dagar förutom söndag går åt. Dalin vill visa att det tar mycket tid att arbeta med *Argus* och detta kan också vara ett sätt för Dalin att ursäkta eventuella misstag i tidningen.

I det första numret av *Then Swänska Argus* får läsaren reda på vilken sorts tidning som de läser. Satiriska inslag och moraliskt tänkande angående flertalet ämnen som berör landet ska talas om i tidningen. Priset på *Argus* kommer också fram i slutet av första numret. En prenumeration för ett helt år kostade sju daler kopparmynt och ville man köpa ett ark så kostade det två öre s:mynt.³⁵

Argus gavs ut anonymt vilket blir klart i *Argus* nummer två då skribenten skriver att hen inte vill träda fram med namn.³⁶

Argus olika nummer har en liknande utformning. Alla nummer har ett första blad där namnet *Then Swänska Argus* alltid står med och dessutom finns det angivet vilket nummer av tidningen det är. Ett stycke skrivet på latin finns också med och namnet på B. G. Schneider som tryckte tidningen.

Utgivningsåret står oftast men inte alltid med och utsmyckningen skiljer sig från de olika numren.

Det kan ibland vara en bild på titelsidan/framsidan eller några fina linjer men det varierar från nummer till nummer.

34 *Argus*, 1734, nummer 51, s.1.

35 *Argus*, 1732, nummer 1, s.7.

36 *Argus*, 1732, nummer 2, s.1.

Ett exempel på en framsida ska här presenteras samt ett exempel på en baksida:

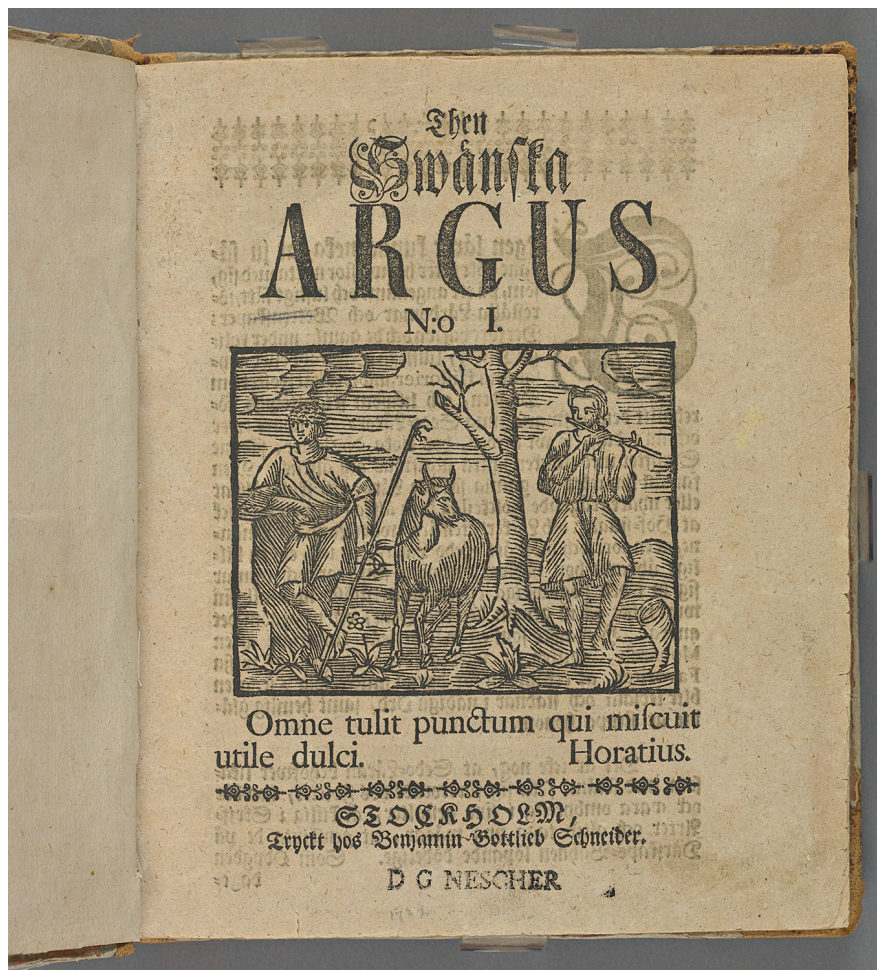

Bild nummer 1: Framsida på Argus första nummer från år 1732.

Bild nummer ett är titelbladet till det första numret av *Then Swänksa Argus*. Det finns ett stycke med latinsk text som är ett klassiskt motto från Horatius och blir översatt "Allas beröm får den som blandar nytta med nöje." Det kan symboliseras av bilden med den herde som vaktar sitt djur och lyssnar på musik på samma gång. Att blanda nytta med nöje är Argus konststil där man växlar mellan moraliska budskap och satir.

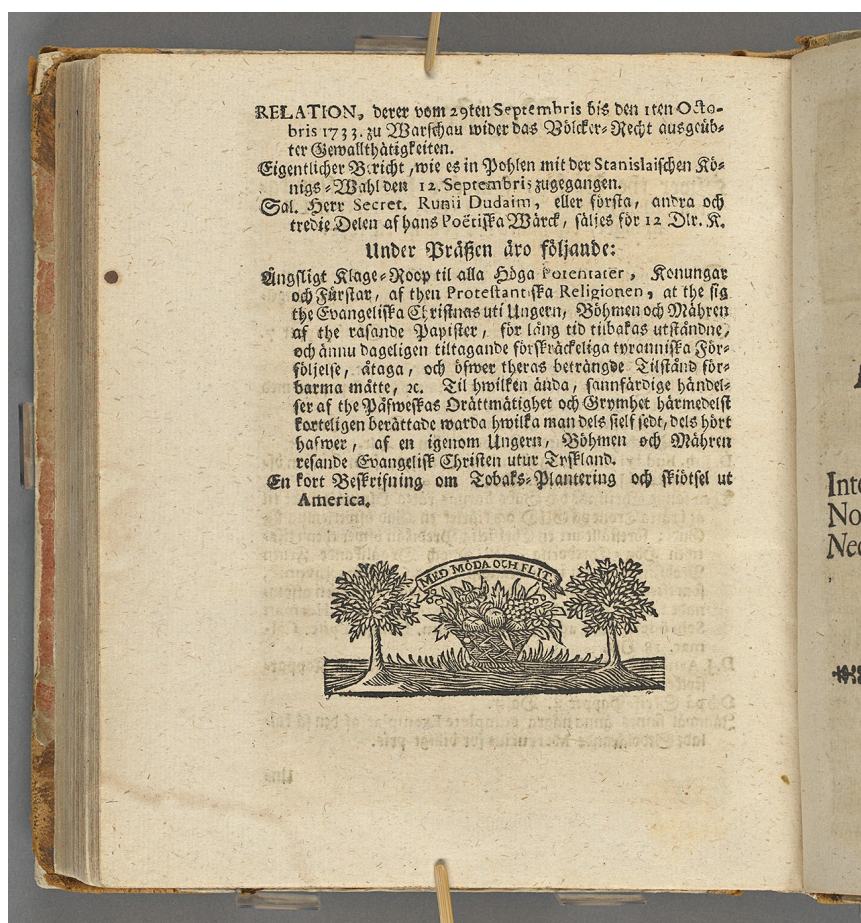

Bild nummer 2: Sista sidan på Argus nummer 42 år 1733.

Bild nummer två är en bild på två träd och en korg med frukt. Över korgen står det ”Med Möda och Flit”. Texten på sidan är en fortsättning på texten från föregående sida vilket är ett register över böcker som finns att köpa hos boktryckare Benjamin Gottlieb Schneider som tryckte alla nummer av Argus.³⁷

Utöver den litteratur som nämnts i forskningsöversikten har jag även använt mig av *Signums svenska kulturhistoria Frihetstiden* som sträcker sig över flertalet områden under frihetstiden. Några speciellt användbara kapitel är kapitel ett skrivet av Karin Sennefelt som handlar om den politiska kulturen under frihetstiden och kapitel fyra skrivet av Bo Lindberg om den lärda kulturen under

³⁷ Argus, 1733, nummer 42, s.6f.

frihetstiden. Detta kapitel handlar om universitet och vetenskapsakademier m.m och har givit en bakgrund till den intellektuella kulturen.

Boken *Det svenska samhället, Böndernas och arbetarnas tid 1720- 2014* skriven av Susanna Hedenborg och Lars Kvarnström tillsammans med boken *Svensk Historia* skriven av Olle Larsson och Andreas Marklund har varit värdefull sekundärlitteratur. I dessa två böcker har vissa kapitel haft större betydelse för kontexten kring 1730-talet. I boken *Det svenska samhället, Böndernas och arbetarnas tid 1720- 2014* var kapitel tolv ”Från ståndsriksdag till tvåkammarriksdag” särskilt användbart. Detta kapitel beskriver den politiska situationen under frihetstiden.

I boken *Svensk Historia* var kapitel tre som heter ”Frihetstiden” användbart för denna uppsats. Denna del av boken går igenom olika delar av frihetstiden som den politiska delen men även ämnen som befolkningsökning, återhämtning och ekonomi diskuteras. Även vetenskapens framväxt under 1700-talet tas upp.

Mer litteratur har använts för att få en ordentlig historisk bakgrund till denna uppsats men dessa böcker har varit de mest väsentliga under arbetes gång.

Min kontext begränsas till Sverige. Det finns liknande tidningar i flertalet andra länder i Europa och det hela började i England med tidningar som *The Tatler* och *The Spectator* vilket kommer nämnas kort.³⁸ Det är en kandidatuppsats som jag arbetar med så utrymmet och tiden är begränsad vilket gör att jag måste komprimera min kontext som jag har beskrivit här. En större uppsats kunde kanske ha vidare undersökt tidningar med spectator-genrer i England, Tyskland eller Frankrike men det är inte möjligt för mig. En större uppsats med mer tid hade också kunnat undersöka andra tidningar i samma stil som gavs ut i Sverige under 1730-talet men även här måste en avgränsning göras till endast Argus.

När man tittar med källkritiska ögon på min källa kan olika aspekter diskuteras vilket i korthet kommer att göras här. Jag är medveten om att min källa är skriven under en tid där censuren påverkade samhället. Vissa saker kunde inte skrivas och censuren kommer att tas upp under kontext/historisk bakgrundsdelen av uppsatsen. Men även i övrigt måste tiden källan skrevs i begrundas. Bernt Skovdahl menar att man måste ha en ”rationell inlevelse” i källan/texten man jobbar med.³⁹ Här menar han att man måste ta av sina ”moderna glasögon” och sätta sig in i textens

38 Oscarsson, s.100.

39 Bernt Skovdahl, ”idéhistoria och källkritik” i *Idéhistoriens egenheter*, s.45.

kontext/samtid. När man gör det kan man ha större möjlighet att framgångsrikt närma sig en källa. Hade jag läst Argus och struntat helt i tiden den skrevs på och dåtidens sedvanor hade jag många gånger missförstått meningen med texten jag läser.

Man måste inte arbeta med begrepp varken som metod eller teori i en uppsats men jag vill föra fram ett citat från Jani Marjanen ”En begreppshistorisk medvetenhet är egentligen nödvändig för var och en som använder sig av historiskt material.”⁴⁰ I den andan tycker jag att man ändå ska tänka på begrepp när man arbetar med historiskt material. Mitt källmaterial skrevs på 1730-talet vilket förmedlar att jag måste tänka på att det förmodligen finns begrepp i materialet som jag inte känner till. Det kan även finnas ord som används annorlunda idag.

Marjanen förklarar vidare hur man kan analysera en källa/text som ett konstaterande eller som en handling.⁴¹ I mitt fall med tidningen Argus är källan en handling då Dalin som var huvudskribent och redaktör ville få fram sina åsikter och förmodligen ville han forma sina läsares åsikter också.

40 Martin Gustavsson, Yvonne Svanström (red.), *Metod Guide för historiska studier*, Studentlitteratur AB, Lund, 2018, s.48.

41 Jani Marjanen, *Metod Guide för historiska studier*, s.54.

1.4 Teoretiskt perspektiv och metod

En närläsning av källmaterialet där beskrivning av Sverige, nationen och svenskarna står i fokus kommer att genomföras. Även förekomsten av insändare eller efterfrågan av insändare i Argus ska undersökas. Materialet kommer att sättas i kontext med hjälp av sekundärlitteratur. Undersökningen av hur Sverige och svenskarna framställs i Argus kommer huvudsakligen att utföras i analysens andra del. Delar av Jonas Nordins forskning som kommer presenteras nedanför i teori delen av denna uppsats kommer att vara viktigt för denna del av analysen.

Närläsning av materialet kommer också appliceras för att få fram hur samspelet mellan tidningen Argus och läsarna fungerade. Brev kommer undersökas och äktheten av dessa kommer att analyseras. Breven undersöks för att få fram samspelet mellan läsarna och *Then Swänska Argus*. Tidningens tilltal, hur den talar till sina läsare kommer också att undersökas. Detta arbete kommer utföras i den första delen av analysen. Delar av Benedict Andersons teori som kommer presenteras nedanför i teori avsnittet kommer att användas i denna del av analysen.

År 1983 skrev Benedict Anderson boken *Imagined Communities Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* vilket översatt till svenska blir *Den föreställda gemenskapen Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*. En andra upplaga kom ut år 1991 med ett nytt förord skrivet av Benedict Anderson.

Enligt Anderson ser man nationalismens gryning i Västeuropa under 1700-talet.⁴²

Anderson diskuterar i detta sammanhang tidningens betydelse för det han kallar en föreställd gemenskap. Han menar att människor som aldrig har sett varandra och antagligen aldrig kommer att träffas kan uppleva en gemenskap genom tidningarna på ett sätt som tidigare inte varit möjligt.⁴³ En tidning skiljer sig från en bok då den oftast förlorar sin relevans några dagar efter att den har givits ut. Man måste få tag på ett nytt nummer för att hänga med i informationsflödet. Denna nya aktivitet utfördes av människor som inte träffade varandra men de var medvetna om att hundratals eller tusentals andra människor utförde samma aktivitet. Detta skapade en gemenskap i anonymiteten som kanske kan kännas bekant för en modern läsare. Tankar kring en sådan gemenskap med andra människor man aldrig möt kan leda vidare till tankar kring ett folk enligt Anderson vilket krävs för

⁴² Benedict Anderson, *Den föreställda gemenskapen, Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*, Uddevalla, Daidalos, Översättare Torhell, Sven-Erik, 2005, s.24.

⁴³ Anderson, s.45.

nationalismens senare framväxt. Det är just genom denna föreställda gemenskap som Anderson pekat på tidningarnas vikt.⁴⁴

Forselius diskuterar Andersons teori kring en föreställd gemenskap i sin avhandling.⁴⁵ Hon menar att man kan titta närmare på begreppet en föreställd gemenskap inte bara genom tidningen som var Andersons exempel utan även med breven som skickas till tidningen. Forselius menar att utöver läsandet av tidningen som är en gemenskap för läsarna vilket Anderson visade så blir de inbjudna att skicka in brev till tidningen *Then Swänska Argus* vilket utökar gemenskapen och känslan av medverkande.⁴⁶ Även läsare som inte skickade in brev fick en utökad känsla av att de var del i ett samtal som fördes mellan *Argus* och läsarna i samtiden vilket var ett nytt fenomen enligt Forselius.⁴⁷

Argus kommer att undersökas med Andersons teori i åtanke då uppsatsen kommer att visa hur tidningen konstruerade ett samspel med prenumeranterna av tidningen. Detta kan ha skapat en gemenskap mellan många människor som aldrig har träffat varandra. Även Forselius tankar kring brevens vikt för en föreställd gemenskap kommer finnas med i åtanke då analysen genomförs.

Under 1730-talet skapades flertalet tidningar med Sverige i namnet som exemplen *Den Swenske Patrioten*, *Thet Swenske Nitet* och *Then Swenska Sanningen*.⁴⁸ Man kan se att tidningarna döptes på ett patriotiskt sätt vilket inte var en tillfällighet. Detta stämmer väl med Andersons tankar kring tidningens betydelse för föreställningen kring den föreställda gemenskapen. Denna uppsats ska undersöka om och i så fall hur *Argus* passar in som en del av den explosionen av tidningar som hjälpte till att bidra till en föreställd gemenskap.

Jonas Nordins bok *Ett fattigt men fritt folk* diskuterar nationell identitet och ett nationellt medvetande i Sverige under mitten av 1600-talet fram till slutet av 1700-talet. En av de viktigaste upptäckterna i boken är att Nordin spårar framväxten av en nationell identitet i Sverige till 1660-talet vilket är långt före tidigare forskning som brukar peka på 1800-talet som århundradet då den nationella identiteten uppkommer i Sverige.

44 Anderson, s.44f.

45 Forselius, s.165ff.

46 Forselius, s.168.

47 Forselius, s.168.

48 Oscarsson, s.109.

Revanschkrig eller inre uppodling, organisering av det civila samhället och angrepp mot den lutheranska enhetskyrkan. Dessa tre olika områden styrde mycket av frihetstidens politiska utveckling enligt Nordin.⁴⁹

Det svenska språket var en källa till nationell identitet. Personer som Jesper Swedberg värnade om det svenska språket i början av 1700-talet. Han menar att om man åker till Frankrike kunde man inte hitta någon som pratar svenska men i den svenska högadeln pratades det bara franska. Han tycker inte att svenskarna ska känna sig underlägsna och det svenska språket ska skyddas.⁵⁰ Under frihetstiden skulle språkforskningen gå framåt. Man var inte som Swedberg så intresserad av prestige utan det var nytta som var drivkraften. Man ville att svenskarna skulle kunna förstå svenskan. Man skulle klara av det med införandet av mer regler i språket som tidigare saknats.⁵¹ Olof von Dalin var själv mycket mån om det svenska språket vilket kommer föras fram i analysen. Men det finns andra exempel som prästen Carl Brunkman som menade att språket höll riket samman och främmande språk kan leda till främmande seder.⁵² Nordin för fram flera exempel på människor under frihetstiden som ville värna om det svenska språket.⁵³

Nordin nämner Olof von Dalin i sin forskning om historieskrivningen under frihetstiden. Han menar att Dalin är aktiv inom moralisk-didaktisk historieskrivning där historiken skulle föra fram föredömliga eller avskräckande exempel som skulle tjäna som filosofisk exempelsamling.⁵⁴ Nordin pekar på att Dalin fortfarande till viss del var påverkad av göticismen och hans skrivelser om Sverige kan för en modern historiker se underlig ut.⁵⁵

Förmedlingen av goda svenska egenskaper var eftertraktat under 1700-talets första hälft enligt Nordin.⁵⁶ Ärlighet, rättrådighet och hövlighet ansågs vara egenskaper hos svenskar.⁵⁷ Den svenska kvinnan hade sin viktigaste egenskap när det kom till uppfostran.⁵⁸

Jonas Nordin sammanför flertalet tänkares åsikter om Sverige och dess folk från samtiden för att visa vilka bra och dåliga egenskaper som sammankopplades med svenskarna. De goda egenskaperna var ärekära, tappra, frihetsälskande, ärliga, gästfria och dygdiga.⁵⁹ Även ödmjukhet och gudfruktighet var positiva svenska egenskaper.⁶⁰

49 Nordin, s.186.

50 Nordin, s.194f.

51 Nordin, s.197f.

52 Nordin, s.208.

53 Nordin, s.209f.

54 Nordin, s.218f.

55 Nordin, s.225.

56 Nordin, s.448.

57 Nordin, s.244.

58 Nordin, s.244.

59 Nordin, s.253.

60 Nordin, s.263.

De dåliga egenskaperna som sammankopplades med svenskarna var avundsjuka och en kanske överdriven uppskattning av utländska moden och seder.⁶¹

Nordin refererar inte till *Then Swänska Argus* i stycket rörande Dalin och Argus diskuteras inte i Nordins arbete som jag har kunnat notera.

Dessa resultat är den del av helheten i Jonas Nordins bok *Ett fattigt men fritt folk* som är av störst relevans för denna kandidatuppsats men ska inte ses som helheten av Nordins arbete.

Vad jag vill tillföra med denna kandidatuppsats till forskningsfältet är att Argus är en del i en ny sammanhållning och gemenskap i Sverige. Andersons tankar om tidningens betydelse för den föreställda gemenskapen kommer att användas i analysen av samspelet mellan tidning och läsare. Vidare ska Nordins resultat kring en nationell identitet under frihetstiden jämföras med fynden i Argus. Kan det till exempel finnas särskilda ord och begrepp som var viktigt för en nationell identitet? Nordin visar även att det svenska språket är viktigt för nationell identitet. Kan man se detta i Argus så ska det lyftas fram.

1.5 Disposition

Efter inledningen följer ett kapitel om historisk bakgrund och kontext kring tidningen *Then Swänska Argus* i detta kapitel ges en genomgång av områden som politiken, det intellektuella klimatet, censuren, Stockholm som miljö, Spectator-genrer och Olof von Dalin. Dessa områden under 1730-talet ger uppsatsen sin kontext. Analysdelen kommer bestå av ett kapitel med undersökning av samspelet mellan läsare och tidning samt ett kapitel som undersöker hur Sverige och svenskarna beskrevs i tidningen Argus. Slutdiskussion, resultat samt vidare forskning avslutar uppsatsen.

61 Nordin, s.253.

2. Historisk bakgrund/kontext

2.1 Svensk politisk kontext

Under 1730-talet rådde frihetstiden i Sverige. Denna del av svensk historia som sträcker sig från 1719-1772 var fri från kungligt envælde.⁶² Under frihetstiden bildades de första partierna i Sveriges historia. Dessa partier kallades hattar och mössor.⁶³ Hattarna bildades som parti på 1730-talet och mössorna skulle bildas kort efteråt som en opposition mot hattarnas parti. Men under tiden för Argus utgivning var de två partiernas bildande några år bort. Även tryckfrihetsförordningen som kom år 1766 är ett kännetecken för frihetstiden.⁶⁴

År 1720 antogs en regeringsform som skulle råda under åren tidningen Argus gavs ut.

Kanslipresident Arvid Horn styrde Sverige till stor del under åren 1720-1738. Han förde en utrikespolitik som syftade till att inte hamna i konflikt med Ryssland.⁶⁵ Arvid Horn förde också under tiden för Argus utgivning en ekonomisk politik som minskade det ekonomiska stödet till militären och höjde skatterna hos adeln. Jordbruket i framförallt Finland som var en del av Sverige vid denna tid fick ekonomiskt stöd. Som tidigare nämnts undveks krig med Ryssland men även andra konflikter skulle undvikas medan Sverige stärktes ekonomiskt.⁶⁶ Kungen var under denna tid riksrådets ordförande.⁶⁷ I regeringsformen beslutades att det endast skulle accepteras manlig tronföljd.⁶⁸ Kungen hade två röster vid rådssammanträdanden och även utslagsröst vid de tillfällen där det var samma antal röster vid en fråga. Riksrådet leddes av kanslipresidenten och hade sexton medlemmar. Dessutom hade generalguvenören i svenska Pommern en plats i rådet så det var totalt sjutton medlemmar.⁶⁹ Medlemmarna i rådet valdes ut av de tre högre stånden i ståndsriksdagen (adeln, prästerna och borgarnas stånd) men de tillsattes av kungen. Kungen fick tre olika personer som han kunde välja att tillsätta för varje plats.⁷⁰

62 Susanna Hedenborg, Lars Kvarnström, *Det svenska samhället, Bönderna och arbetarnas tid 1720-2014*, femte upplagan, Studentlitteratur AB, Lund, 2016, s.141.

63 Andreas Marklund, Olle Larsson, *Svensk Historia*, Historiska Media, Lund, 2018 s.166f.

64 Oscarsson, s.140f.

65 Marklund, Larsson, s.185f.

66 Hedenborg, Kvarnström, s.144.

67 Harald Gustafsson, *Nordens historia, En europeisk region under 1200 år*, Studentlitteratur AB, Lund, 2017, s.153.

68 Marklund, Larsson, s.165.

69 Marklund, Larsson, s.165.

70 Hedenborg, Kvarnström, s.141.

Ståndsriksdagen

De fyra stånden i ståndsriksdagen var riddarskapets och adelns stånd, prästeståndet, borgarståndet och bondeståndet. Inget av dessa stånd hade någon representation för kvinnor eller tjänstefolk.⁷¹

Allmogen utgjorde resten av det svenska folket som inte tillhörde de tre högre stånden (adelns, prästernas och borgarnas stånd) och bondeståndet skulle lyssna på deras röster och representera deras intressen. Alla stånden hade en röst var, vilket betyder att adelns stånd som representerade ungefär 0,5% av befolkningen hade samma makt som bondeståndet som skulle representera allmogen, vilket var ungefär 90% av befolkningen.⁷²

Ståndsriksdagen hade juridisk makt över riksrådet då de kunde avsätta medlemmar som de ansåg olämpliga. Ståndsriksdagen skulle sammanträda var tredje år men kunde vid behov sammanträda oftare.⁷³ Riksdagen hade makt över finanser, skatter, lagstiftning och utrikespolitik. Kungen kunde inte längre själv bedriva anfallskrig utan var tvungen att få ståndsriksdagens bifall. Samtidigt kunde inte heller riksdagen förklara krig utan behövde kungens bifall.⁷⁴

Ståndsriksdagen utförde sitt arbete i olika utskott och det viktigaste var det sekreta utskottet där bondeståndet inte fick ha någon representation under 1730-talet.⁷⁵ Sekreta utskottet bestod av hundra medlemmar från de tre representerade stånden. Adelns stånd hade femtio representanter medan prästeståndet och borgarståndet fick tjugofem representanter var.⁷⁶ Detta sekreta utskott hade ansvar över utrikespolitik och försvarspolitik. Frågor gällande riksbanken föll även under det sekreta utskottets ansvarsområde.⁷⁷ Bönderna ansågs för okunniga för att få besluta om områdena som diskuterades i sekreta utskottet och fick därför ingen representation.

Varje stånd har möten för sig själva och presenterade sedan sina beslut för de andra stånden.

Bondeståndet var det enda ståndet som inte hade en egen mötesplats utan fick hyra en lokal när de skulle sammanträda.⁷⁸

Sveriges regeringsform var ovanlig i Europa och det var bara England och Nederländerna som likt Sverige hade ett starkt parlament/riksdag. Att allmogen hade representation genom bondeståndet

71 Harald Gustafsson, *Makt och människor, Europeisk statsbildning från medeltiden till franska revolutionen*, Scandinavian Book, Makadam förlag, Göteborg, Stockholm, 2018, s.150.

72 Gustafsson, 2018, s.149.

73 Marklund, Larsson, s.165.

74 Hedenborg, Kvarnström, s.142.

75 Kalle Bäck, *Bonde Opposition och Bonde Inflytande Under Frihetstiden, Centralmaktens och östgötaböndernas reaktioner i näringspolitiska frågor*, Kristianstads Bocktryckeri AB, 1984, s.36f.

76 Hedenborg, Kvarnström, s.142f.

77 Hedenborg, Kvarnström, s.142f.

78 Hedenborg, Kvarnström, s.144.

sticker också ut i samtiden och den franska filosofen Voltaire beskrev Sverige som det friaste landet i världen.⁷⁹

Under 1730-talet fortsatte Sverige att återhämta sig från det stora nordiska kriget som hade avslutats år 1721. Denna återhämtning underlättades av goda skördar och milda vintrar under 1730-talet.⁸⁰ De mer gynnsamma förhållandena bidrog till ett enklare liv för svenskarna och det skedde en befolkningsökning i landet. Speciellt mellan åren 1721-1735 var befolkningsökningen stark.⁸¹ Sverige var ett agrart land under 1730-talet där cirka 90 procent av befolkningen levde på landsbygden.⁸² Befolkningen i Sverige under 1700-talet bestod av cirka 1,8 miljoner människor.⁸³

I Sverige grundades stora handelskompanier under 1730-talet. Ostindiska kompaniet grundades 1731 av Henrik König, Colin Campbell, Frans Bedoire och Niclas Sahlgren. Detta kompani hade sitt huvudkontor i Göteborg där också skeppen avseglade.⁸⁴ Handel med Kina var en stor drivkraft för kompaniet.⁸⁵ Det första svenska handelskeppet seglade mot Kina i februari år 1732.⁸⁶

2.2 Intellectuella klimatet under 1700-talet i Sverige

Sveriges vetenskap var på framfart under 1700-talet. Istället för framgångar i krig skulle Sverige skörda framgångar i den vetenskapliga sfären.⁸⁷ Carl von Linné var aktiv under 1700-talet och skulle göra betydande upptäckter och bidrag till vetenskapen. Andra vetenskapsmän var också aktiva som fysikern Anders Celsius, astronomen Pher Wargentin och kemisten Carl Wilhelm. Även om vetenskapen gjorde stora framsteg under frihetstiden så var kyrkans roll fortfarande mycket stark. Det finns många historiker och idéhistoriker som menar att man inte kan tala om en svensk upplysning just för att kyrkan inte blev utmanad på samma sätt som i andra länder.⁸⁸ Denna uppsats kommer inte gå in i den diskussionen utan bara klargöra att vetenskapen och kyrkan hade starkt inflytande under 1700-talet i Sverige. Kyrkan var den starkaste av de två.

Under 1700-talet fanns det tre olika universitet inom Sveriges gränser Uppsala, Åbo och Lund.⁸⁹

När det kommer till storleken på universiteten var det Uppsala som hade flest studenter vilket kan

79 Marklund, Larsson, s.166.

80 Marklund, Larsson, s.169.

81 Marklund, Larsson, s.169.

82 Marklund, Larsson, s.170.

83 Claes Rainer, *Lovisa Ulrika Konst och kupp försök*, Bokförlaget Langenskiöld, Stockholm, 2019, s.13.

84 Marklund, Larsson, s.173.

85 Forselius, s.58.

86 Kristina Söderpalm, "Ostindiska Kompaniet", *Signums svenska kulturhistoria Frihetstiden*, s.241.

87 Bo Lindberg, "Den Lärda Kulturen", *Signums svenska kulturhistoria Frihetstiden*, s.97.

88 Nordin, s.254.

89 Lindberg, s.99.

bero på närheten till huvudstaden Stockholm.⁹⁰ År 1728 skrev Linné in sig i Uppsala universitet tillsammans med ungefär tvåhundra andra studenter.⁹¹ Detta ger en ungefärlig bild av hur många studenter som skrev in sig på universitetet under ett år runt 1730-talet. Det totala antalet studenter under 1730-talet var cirka tusen studenter i Uppsala, cirka femhundra i Lund och cirka tvåhundra i Åbo.⁹²

Påverkan av romantiska tankar kring stormaktstiden var ofta närvarande under frihetstiden.⁹³ Detta påverkade politiken och skulle medverka till skapandet av hattarnas parti lite senare under frihetstiden. Under åren Argus gavs ut var Arvid Horn ledande i politiken men redan då fanns romantiska tankar om stormaktstiden blandat med krigströtthet.

2.3 Censur

Under de åren tidningen Argus gavs ut var censuren hård i Sverige. Censuren som har funnits innan frihetstiden var kvar och skulle inte ändras på något betydande sätt innan tryckfrihetsförordningen infördes år 1766.⁹⁴ Där tidigare monarken hade haft kontroll av censuren blev det nu det härskande partiet som tar över kontrollen. Censuren kom i form av förhandsgranskning av material innan tryck, kontroll av bokimport in i landet och privilegiesystem för tryckerier och bokhandlar.⁹⁵

De som skulle sköta kontrollen över censuren var censorn och kanslikollegiet.

Censorn skulle innan tryck läsa igenom allt material och kunde förbjuda allt som var anstötligt eller oanständigt. Censorn kallades censor librorum och var alltid en man och all text som han godkände kunde publiceras efter bifall från kanslikollegiet.⁹⁶ En censor som verkade under Argus tid var Johan Upmarck eller som han hette efter att ha adlats Johan Rosenadler. Han verkade som censor librorum under åren 1716-1737.⁹⁷

Dalin har själv skrivit om censuren i ett av de sista numren av Argus år 1734. Han skriver ”Om Fredagen lagt på Papperet, om Lördagsafton burit til min *Censor*, som nog har bekymmer af mig”.⁹⁸

90 Lindberg, s.113.

91 Gunnar Broberg, *Mannen som Ordnade Naturen, En biografi över Carl von Linné*, Natur och Kultur, Stockholm, 2019, s.57.

92 Lindberg, s.114.

93 Nordin, s.184.

94 Oscarsson, s.136.

95 Oscarsson, s.137.

96 Oscarsson, s.137.

97 Holmberg, s.55.

98 Argus, 1734, nummer 51, s.1.

Vi ser alltså att Dalin gick med sin text till en censor som skulle kontrollera materialet innan det fick tryckas. Med Argus vanliga satir så spekulerar Dalin också om de många problem censorn måste haft med hans tidning.

2.4 Stockholm som miljö

Precis som Sverige i stort återhämtade sig från decennier av krig och olyckor upplevde också Stockholm en befolkningsökning och återhämtning som började på 1720-talet och fortsatte under 1730-talet. Stadens invånarantal skulle år 1730 bestå av cirka 57000 vilket var lika högt som invånarantalet varit år 1690.⁹⁹ Detta var inte en stor stad jämfört med andra städer runt om Europa vid denna tid.¹⁰⁰ Sverige hade över lag små och få städer jämfört med andra europeiska länder. Stockholm var det svenska rikets politiska centrum och var också centrum för administration av riket. Hovet fanns i Stockholm och även stora köpmanshus, ämbetsverk, krogar, källare och kaffehus.¹⁰¹ Staden hade inget avloppssystem vilket gjorde att brunnarna i staden ofta kunde översvämmas med avloppsvatten. Förutom brunnarna i staden hämtade folket vatten från Mälaren. Människorna i staden bodde trångt och staden var smutsig vilket bidrog tillsammans med vattnet till sjukdomar. De fattigare delarna av staden låg i periferi bort från dess centrum. Den vanligaste dödsorsaken i staden var tuberkulos.¹⁰²

Tryckerier i Stockholm fanns det ett flertal och alla tidningar av samma typ som Argus som kom ut under 1730-talet trycktes i Stockholm.¹⁰³ Tryckerierna under första hälften av 1700-talet var ofta utrustade med en eller två tryckpressar. En tryckpress bemannades av cirka tre arbetare.¹⁰⁴

Exakt vilka som läste Argus är svårt att komma fram till. Antalet läskunniga i Sverige under 1730-talet var enligt Egil Johansson 40 till 80% av befolkningen.¹⁰⁵ Dessa människor kunde inte läsa perfekt men hade en basal nivå av läskunnighet. Ur ett europeiskt perspektiv var Sverige avancerade. En bakomliggande faktor till den högre läsförmågan i Sverige kan vara ett flertal statliga kampanjer vars mål var att öka befolkningens förmåga att läsa. Kyrkan var också högst inblandad i dessa kampanjer vilket inte förvånar då det inte fanns samma gräns mellan staten och

99 Forselius, s.58.

100 Hedenborg, Kvarnström, s.89.

101 Hedenborg, Kvarnström, s.89.

102 Hedenborg, Kvarnström, s.89.

103 Forselius, s.11.

104 Forselius, s.52.

105 Forselius, s.61.

religionen som det finns idag.¹⁰⁶ Någon form av läskunnighet var nämligen nödvändig vid husförhören som kyrkan genomförde och medborgarna hade plikt att medverka i.¹⁰⁷

Argus var riktad mot läsare med en mer än basal läsförmåga. Det högre samhällsskiktet måste ha varit de som till största del läste Argus. Samtidigt säger Dalin själv att drängar och pigor läste Argus ”Om Middagen kommer det hel vått i Drängars och Pigors Händer, som läsa hälften i *Schneiders* och hälften i sina Herrars och Fruers förstugor.”¹⁰⁸ Vilka bevis Dalin hade på detta är tveksamt. Kanske ville ha lyfta fram Argus som en tidning för alla i Sverige. Men det är möjligt att flera än de högre samhällsskikten läste Argus med tanke på det ur sin samtid sätt höga antalet läskunniga svenskar.

2.5 Spectator-genrer

Tidningen Argus som gavs ut av Dalin inspirerades i stor utsträckning av engelska tidningar som *The Spectator*.¹⁰⁹ Thilda Maria Forselius skriver om en spectator-genrer som en bredare företeelse i Europa.¹¹⁰ Det är alltså inte bara tidningsväsendet i Sverige som har varit påverkat utan även länder som Frankrike, Tyskland med flera.

Spectator-genre med moraliska tidskrifter som Argus tillhör hade ofta inslag av satir. Dalin skriver själv i första numret av Argus om satirens vikt och användbarhet.¹¹¹

Nytta blandat med nöje var vägen som Dalin ville föra fram Argus på. Tidningen skulle inte förnärma läsaren utan istället föra fram kunskap genom att samtidigt underhålla läsaren.

Den första bilden i denna uppsats har också som visats ett stycke skrivet på latin som visar på Argus vilja att kombinera nytta med nöje.

Som tidigare nämnts gavs det ut ett flertal tidningar under 1730-talet som *Sedolärande Mercurius* åren 1730-1731 vilken alltså gavs ut innan *Then Swänska Argus*.¹¹²

Efter Argus skulle ytterligare sju tidningar inom spectator-genren ges ut under 1730-talet. Den *Philosophiske Mercurius* år 1734, *Den Swenske Patriot* år 1735, *Skuggan Af den döda Argus* år 1735, *Samtal emellan Argi Skugga och en obekant Fruentimbers Skugga* år 1738, *Thet Swenske*

106 Egil Johansson, ”The History of Literacy in Sweden”, 2009, s.39ff.

107 Forselius, s.61.

108 Argus, 1734, nummer 51, s.1.

109 Forselius, s.9.

110 Forselius, s.12.

111 Argus, 1732, nummer 1, s.6.

112 Oscarsson, s.102.

Nitet år 1738, *Tanckar öfwer Den Swenska Economien* år 1738 och *Then Swenska Sanningen* åren 1739-1740.¹¹³

Dessa tidningar var precis som *Then Swänska Argus* skrivna inom spectator-genren vilket visar att Olof von Dalin inte var ensam om att bli inspirerad av tidningarna från England.

2.6 Olof von Dalin

Olof Dalin eller Olof von Dalin som han fick titulera sig efter att ha adlats år 1751 levde mellan åren 1708-1763 och var son till en präst som levde i Halland. Dalin har studerat i Lund men redan innan tjugo års ålder hade han flyttat till Stockholm där han bland annat blev tjänsteman i riksarkivet.¹¹⁴ Han är bland annat känd för sin påverkan på det svenska språket genom *Argus* och andra arbeten. Han ville få bort utländskt inflytande på det svenska språket och göra det mer förståeligt för gemene man.¹¹⁵ Detta genom att få bort latinskt, tyskt och franskt inflytande då dessa hade störst inverkan på det svenska språket.

Dalins skriver i *Argus* om det svenska språket år 1733 i nummer 45 som kommer visas i analysen.¹¹⁶ Där lyser hans åsikter om svenska språket igenom på ett mycket tydligt sätt.

Olof von Dalin var en av de viktigaste personerna för historieskrivningen under 1700-talet.¹¹⁷

Några av Dalins mer kända historie didaktiska verk är *Sagan om hästen* år 1740 och *Svea rikes historia* åren 1747-1762. Det sistnämnda verket blev aldrig klart. *Sagan om hästen* var en satirisk allegori där hästen Grälle representerar det svenska folket och hästens ägare är regenter under tvåhundra års tid. Boken skulle vara en maning till enighet och fred och skrevs som sagt med satiriska inslag.¹¹⁸ *Svea rikes historia* handlar som namnet antyder om Sveriges historia. Det kom ut flera delar av detta verk.¹¹⁹

113 Forselius, s.11.

114 Oscarsson, s.103.

115 Oscarsson, s.108.

116 *Argus*, 1733, nummer 45.

117 Nordin, s.218.

118 Olof von Dalin sällskapet, <https://vondalin.se/olof-von-dalin/forfattaren/sagan-om-hasten/> (8/8-2021)

119 Olof von Dalin sällskapet, <https://vondalin.se/olof-von-dalin/forfattaren/svea-rikes-historia/> (8/8-2021)

3. Analys

3.1 Samspelet mellan *Then Swänska Argus* och läsarna

Denna del av analysen kommer att undersöka samspelet mellan läsarna och tidningen Argus. Benedict Anderson teori om en föreställd gemenskap kommer att vara viktigt i denna del av analysen. Om samspelet mellan tidningen och läsarna kan visas passar det väl in i Andersons teori om tidningens vikt för en föreställd gemenskap som har diskuterats tidigare i teoridelen av uppsatsen. Även tilltalet till läsarna ska analyseras då ett vänligt eller inkluderande tilltal från tidningens håll kan få läsarna att känna sig mer inkluderade i en gemenskap genom tidningen.

Det första numret av Argus ger en presentation av tidningens syfte vilket var att kunna ge läsaren information och moralisk vägledning genom nytta och nöje vilket stämmer väl in i spectator-genren som spreds i Västeuropa under denna tid. De första meningarna i det första numret av Argus förklarar direkt hur viktigt balansen mellan nytta och nöje är:

Ingen lærer kunna neka, att ju sådane Skriffter hafwa stor nytta med sig, som, på ett angenämt och lustigt sätt, föreställa Lärdomar och Wettenskaper; Derföre hafwa och de gamla, under roliga Dikter, liufliga Samtahl eller nöysamma *Historier*, underwisat Folket om Dygden, och likasom skiämtewijs förehållit dem alfwarsamma Sede-Läror.¹²⁰

Läsarna av Argus får alltså direkt veta att tidningen kan vara till både nytta och nöje för sin läsare vilket Argus skribent för in i en äldre tradition där nytta och nöje användes för att undervisa.¹²¹

Vidare skriver Argus skribent om liknande tidningar som ges ut idag i andra nationer. ”I nyare tider, och än i dag, se wi äfwen, hos kloka *Nationer*, sådane Skriffter med mycket nytta utgifwas och älskas.”¹²² Detta stycke visar på Argus skribents medvetande om andra tidningar som gavs ut inom samma genre.

Argus skribent skriver att moraliska verk är oräkneliga under denna tid men att Argus ska bjuda på något nytt.¹²³ Argus kommer att tala för sig själv enligt Argus skribent vilket läsaren kommer att upptäcka under läsningens gång. Argus skribent skriver också om svårigheten med att skriva ett

120 Argus, 1732, nummer 1, s.1.

121 I denna uppsats kommer jag att skriva Argus skribent istället för Olov von Dalin då det inte är helt säkert att Dalin skrev alla nummer av Argus.

122 Argus, 1732, nummer 1, s.1.

123 Argus, 1732, nummer 1, s.2.

första nummer av en tidning. Detta nummer måste vara bra så att läsarna vill ha mer.¹²⁴ Men samtidigt menar Argus skribent att det inte är rätt att döma ett verk som Argus efter ett enda nummer.¹²⁵ Vidare kommer Argus kanske innehålla några språkliga misstag någon gång då Argus skribent meddelar att tidningen inte kommer att presenteras för en korrekturläsare inför varje ny utgivning.¹²⁶ Argus skribent skriver vidare att dessa ark som kommer ges ut av *Then Swänska Argus* är överlägsna en bok. En bok kan förvrängas, missförstås och ges ut en gång medan Argus olika nummer kommer att ge läsaren något att vänta på över en längre tid vilket Argus skribent menar ger Argus en avgörande fördel.¹²⁷

Argus skribent tar också upp användandet av satir i tidningen. Hen ber läsarna att inte bli förnärmade då alla inte uppskattar satir men Argus skribent menar att satiren har flera fördelar.¹²⁸ Satiren måste dock användas med måttlighet för att vara en effektiv stilform. För mycket satir kan dränka poängen i texten. Måttlighet är en dygd enligt Argus skribent.¹²⁹ Korrespondens med tidningen uppmuntras redan här i Argus första nummer då Argus skribent ber om åsikter och tankar från läsarna. Hen skriver också vart läsarna kan vända sig för att sända brev till tidningen med åsikter om ämnen som borde tas upp i tidningen Argus.¹³⁰ Till factoren Herr Lochner på Nygatan skall men skicka sin korrespondens. Det ska stå att det är till *Then Swänska Argus*. Slutligen skriver Argus skribent om priset för tidningen och priset för prenumeration.¹³¹

Detta första nummer av Argus presenterar tidningen för potentiella läsare och beskriver kombinationen nytta och nöje samt satir stilen som används i tidningen. Detta nummer ger en bra inblick i stilformen som används i Argus under de två år tidningen gavs ut. Man kan även redan efter bara det första numret placera in Argus i spectator-genre vilket stämmer överens med tidigare forskning från Thilda Maria Forselius och Ingemar Oscarsson.¹³²

Tidningen *Then Swänska Argus* har ett mycket inkluderande och vänskapligt tilltal till sina läsare. Några exempel ska här presenteras "I förtroende kan jag säija dig, min Läsare"¹³³ "Kunne wi

124 Argus, 1732, nummer 1, s.2.

125 Argus, 1732, nummer 1, s.2f.

126 Argus, 1732, nummer 1, s.3.

127 Argus, 1732, nummer 1, s.4f, Jfr Andersons om pressens överlägsenhet över boken, Anderson, s.45.

128 Argus, 1732, nummer 1, s.6.

129 Argus, 1732, nummer 1, s.6.

130 Argus, 1732, nummer 1, s.7.

131 Argus, 1732, nummer 1, s.7.

132 Forselius, s.10f, Jfr Oscarsson, s.100f.

133 Argus, 1733, nummer 45, s.1.

öfwertyga dig, k.Läsare”¹³⁴ ”Nu skal du tro, min Läsare”¹³⁵ ”Jag hoppas du känner mig nu, min Läsare, så at du ursäktar, om jag diktar lite”¹³⁶ ”Mina uprichtiga och wälmente Läsare af bägge könen”¹³⁷ ”Sannerligen, mina Ädelmodige Läsare”¹³⁸ ”Häraf ser du nu, kiäre Läsare”¹³⁹ ”När jag, min k. Läsare, nu på stunden satt i begrep, at af dig taga mitt ödmiuka afskied”¹⁴⁰ ”Jag lägger nu, min kära Publicum, dessa 104 Arken för dina fötter, til et prof af min Ungdoms arbete.”¹⁴¹ Genom dessa exempel som lyfts fram från olika nummer av Argus syns att Argus skribent alltså Olof von Dalin strävade efter att få läsaren att känna sig delaktig och talad till direkt. Det vänskapliga och inkluderande tilltalet till läsaren från tidningen *Then Swänksa Argus* är genomgående och förändras inte över åren tidningen gavs ut.

Det andra numret av Argus är intressant då Argus skribent vill ge några svar på vem som har skrivit tidningen. Det finns ett intresse från läsarnas sida att få denna information. Argus skribent vill vara anonym men presenterar fem olika män som han kallar redliga och välsinnade. Dessa fem män fungerar som experter och informatörer åt Argus.¹⁴²

Den första mannen är en Hofbuss som är begåvad i sinnet och kroppen. Alla lyssnar till vad han säger men han talar inte ofta.¹⁴³ Han har fått en god utbildning och vet hur man ska föra sig bland finare män och hur man ser deras styrkor och svagheter. Han tillbringar mycket av sin tid i Hof.¹⁴⁴ Han känner kvinnor lika väl som någon människa någonsin har gjort. Argus skribent skriver att Hofbuss har kvinnornas passioner målade i sitt sinne. Tack var detta kan inget smicker eller kläder som kvinnor använder få honom på villovägar. Han kan föra sig tryckt i kvinnors sällskap.¹⁴⁵ Argus skribent beskriver även Hofbuss fysik på detta sätt ”I öfrigit är han wäl wäst, har liflig hy, stora blå ögon, skön näsa och blodröda läppar.”¹⁴⁶ Han har också ofta nya kläder från dag till dag.

134 Argus, 1732, nummer 1, s.6.

135 Argus, 1733, nummer 10, s.1.

136 Argus, 1733, nummer 13, s.1.

137 Argus, 1734, nummer 33, s.1.

138 Argus, 1734, nummer 8, s.1.

139 Argus, 1732, nummer 2, s.7.

140 Argus, 1734, nummer 52, s.1.

141 Argus, 1734, nummer 52, s.8.

142 Argus, 1732, nummer 2, s.1.

143 Argus, 1732, nummer 2, s.2.

144 Argus, 1732, nummer 2, s.2.

145 Argus, 1732, nummer 2, s.2.

146 Argus, 1732, nummer 2, s.2f.

Den andre mannen är en soldat och heter Hierts-kott. I texten om honom beskrivs han ”Spak som ett Lam, och grym som ett Leijon.”¹⁴⁷ Han äger fromhet och tapperhet. Han har blod från sina förfäder som alla skulle vara stolta över men han skryter inte om detta. Han är en rik man och har lämnat soldatlivet för att ägna sig åt ett liv som bonde.¹⁴⁸ Han gillar inte falsk bravur eller skryt och näsvishet. Han kan alltid ha ett öra för en ung soldats problem.

Den tredje mannen heter Hiernbrott och han är en lärd man. Han har en besynnerlig uppsyn som får folk att skratt vid första anblicken. Men när man lär känna Hiernbrott så lär man sig att man inte bör döma en man efter utseendet. Argus skribent använder detta citat i texten om Hiernbrott ”Han är en sund *Theologus*, stark *Philosophus*, beläsen *Historicus* och lyckelig *Poet*.”¹⁴⁹ Han fader var en bonde som ville att Hiernbrott skulle bli präst. Argus skribent noterar att även bönder kan vara äregiriga. Vidare står det något om svenskarna över lag ”De Swenska wille gerna wara herrar.”¹⁵⁰ Argus skribent visar här att svenskarna hade starka viljor och det gäller inte bara adelns män. När stycket om Hiernbrott avslutas talas det om hans utbildning. Han vill kunna göra sina kunskaper tillgängliga för så många som möjligt. Det ska inte vara för svårt att förstå kunskap enligt Hiernbrott. ”Det har ock lyckats honom, så at han nu will det de swåraste sakerne, som en del lärda giöra obegripeliga, kunna begripas af sielfwa qwinnokönet.”¹⁵¹

Den fjärde mannen heter Gyllenbalance och är advokat. Han är en gammal intelligent man som i sin ungdom undervisades på ett berömt universitet. Han studerade där juridik. Han är mycket känd ut i riket och alla som har problem söker hjälp hos honom.¹⁵² Han kan tala så väl för sina klienter att även en erfaren domare har svårt att säga emot. Han är mycket insatt i allt som har med domstolen att göra. Argus skribent skriver vilken nytta denna man har för tidningen ”Således är Herr *Gyllenbalance* i stånd at gifwa mig uplysning om rättegångens bruk och missbruk; Men jag hörer honom så mycket hellre, som han nu är en stilla och Gudfrucktig Man.”¹⁵³

Den andra delen av meningen syftar på att Herr Gyllenbalance har slutat att vara advokat och ångrar att han hjälpt människor som borde ha straffats. Nu hjälper han alla oskyldiga som behöver hjälp.¹⁵⁴

147 Argus, 1732, nummer 2, s.3.

148 Argus, 1732, nummer 2, s.3.

149 Argus, 1732, nummer 2, s.4.

150 Argus, 1732, nummer 2, s.4.

151 Argus, 1732, nummer 2, s.5.

152 Argus, 1732, nummer 2, s.5.

153 Argus, 1732, nummer 2, s.6.

154 Argus, 1732, nummer 2, s.6.

Den femte mannen är en köpman som går under namnet Patriot. Denna köpman är mycket välmenande, ärlig, förståndig och redlig.¹⁵⁵ Han reste mycket i sin ungdom och förstår därför andra länders handel och han förstår Sveriges styrka. Argus skribent skriver ”Han lärer gifwa mig sådane underrättelser, som torde hända, gagnade både land och stad, der de togos i akt.”¹⁵⁶

Köpmannen Argus skribent målar fram är mycket kunnig men samtidigt välmenande. Det är en bra blandning som kan ge läsarna av Argus tro på tidningens kunskap gällande handel.

Efter att ha beskrivit dessa fem män meddelar Argus skribent att det inte hade tjänat något syfte att beskriva männen eller andra eventuella medhjälpare noggrannare då läsarna inte hade haft någon nytta av det. Men Argus skribent säger att hen nu har gjort sin plikt gentemot läsarna av Argus.¹⁵⁷

Dessa fem män hjälper till att skapa Argus enligt detta nummer. Namnen som är givna männen är fiktiva namn som herr Patriot till exempel och det finns inga bevis för att dessa fem män ens har existerat. Förmodligen är det Dalin som skapat dem för att få tidningen att verka seriös. Alla har olika områden som de är kunniga i och de är alla förträffliga män enligt Argus. Detta ger Argus en aura av expertis i många olika områden som diskuteras i tidningen.

I nummer sex av Argus talar skribenten om kritik som tidningen mottagit.

Numret börjar med att Argus skribent meddelar att hen fått höra från en vän att denna hade träffat en man som talade illa om tidningen Argus.¹⁵⁸ Detta hade inträffat på ett café-hus. Denna man fick medhåll från några bekanta på samma café-hus. Argus skribent menar att hen hade förutsett kritiken som kunde komma mot tidningen.¹⁵⁹

Andra vänner till Argus hade hört kritik från andra platser också och en man hade sagt att Argus var precis som *Sedolärande Mercurius* hade varit året före.¹⁶⁰

Exemplen på kritik mot Argus fortsatte och Argus skribents motargument är i första hand ett försvar för yttrandefriheten ”Jag tyckes at det ädlaste teknet af ett Rikes och Folks Frihet är det, at hwar och en får säja fritt ut, hwad han menar, besynnerligen när hans afsikt ingen annan är, än sin Nästas upbyggelse.”¹⁶¹

155 Argus, 1732, nummer 2, s.6.

156 Argus, 1732, nummer 2, s.6.

157 Argus, 1732, nummer 2, s.7.

158 Argus, 1733, nummer 6, s.1.

159 Argus, 1733, nummer 6, s.1.

160 Argus, 1733, nummer 6, s.2.

161 Argus, 1733, nummer 6, s.3.

En annan bekant till Argus skribent herr Patriot hade hört från flertalet borgare som talat om Argus och givit blandade omdömen.¹⁶²

Herr Gyllenbalance talade om för Argus skribent att han hört kvinnor som hade talat om Argus och hade kommit med kloka omdömen vilket talade väl för deras kön enligt Argus skribent.¹⁶³

Dessutom hade det kommit ett brev till Argus från en Tienare Lidanus.¹⁶⁴ Detta brev är mycket smickrande och menar att Argus utför en allmäntjänst som kommer med nödvändig lärdom och information till en nyfiken befolkning.

Detta nummer av Argus är intressant att analysera då det vid en första genomläsning ser ut som att Argus skribent svarar på kritik mot tidningen. Men när man tittar närmare på brevet ser man att det är skrivet på ungefär samma sätt som Argus i övrigt med en historia och referenser till historiska figurer. I detta fall Homerus, Virgilius, trojanerna och grekernas trähäst.¹⁶⁵ Det kanske var Dalin själv som skrivit brevet för att visa Argus nytta för läsarna. Men det kan heller inte uteslutas att det var en utbildad svensk läsare av Argus som skrivit till tidningen.

Men man kan se att läsare kunde kommunicera med Argus och föra fram kritik som sedan kunde omnämnas i tidningen. Benedict Anderson talar om tidningens vikt för en föreställd gemenskap mellan människor som aldrig träffar varandra.¹⁶⁶ Vi kan här se exempel på prenumeranterna och läsarnas kontakt med Argus. När olika människor inte bara kan läsa tidningen utan även skriva kritik eller frågor till tidningen bildas säkerligen en slags gemenskap som Anderson talade om. Så även om vissa brev eller historier i Argus var skrivna av Dalin själv kan prenumeranterna ha känt sig delaktiga.

Slutligen är det intressant att en liknade tidning som Argus nämns nämligen *Sedolärande Mercurius*. Det kan ha varit så att folk tycker det fanns likheter mellan tidningarna eller så ville Argus huvudskribent Olof von Dalin visa att det inte var sant att säga att de var för lika.

I nummer tre av Argus vänder sig Dalin till sina kvinnliga läsare för att diskutera det goda ryckte deras kön har enligt honom. Han inleder sina argument med meningen ”God dag Svenska Fruentimmer! Det war länge sedan man gaf Eder från trycket en så förtrogen helsning.”¹⁶⁷ Numret avslutas med ett brev som ber tidningen Argus om hjälp och skribenten svarar på frågan om hjälp så

162 Argus, 1733, nummer 6, s.3f.

163 Argus, 1733, nummer 6, s.4.

164 Argus, 1733, nummer 6, s.4f.

165 Argus, 1733, nummer 6, s.5.

166 Andersson, s.44f.

167 Argus, 1732, nummer 3, s.1.

gott det går.¹⁶⁸ Det intressanta med brevet eller lappen som Argus skribent kallar det är att det kommer från en anonym avsändare.¹⁶⁹ Detta kan indikera att det inte var Dalin själv som skrivit brevet utan det kan ha kommit från en läsare av Argus.¹⁷⁰

I Argus nummer åtta talar skribenten om brev som har skickats till tidningen. Det var brev med olika förslag på ämnen som läsaren ville att Argus skulle diskutera i framtiden.¹⁷¹ Det har också kommit ett brev från London och brevet är skrivet från en herr Patrianus. Ett annat brev kommer från en Herr Patriot. Patrianus verkar gilla det hen kallar Argus ”Patriotiske Sinnelag”.¹⁷² När brev kommer från personer med fiktiva namn som Patrianus eller Patriot är det med stor sannolikhet Dalin själv som vill styra diskussionen i tidningen med dessa brev.

I Argus nummer 51 talar Argus skribent om korrespondens som kommit till Argus och inte hunnit behandlas tidigare. Hen skriver att korrespondensen är större än vad som kan visas i ett nummer av Argus men all korrespondens är mottagen med tacksamhet.¹⁷³ Några som har skrivit till Argus har skrivit under fiktiva namn, medan andra får namn av Argus skribenten. En person kallas En rätt Handlande Patriot och talar om handel och navigation.¹⁷⁴ Det kommer också flera brev från anonyma avsändare.¹⁷⁵

Vi kan genom detta nummer av Argus se att det pågick en kommunikation mellan läsarna och Argus där läsarna kunde skicka brev till Argus och dessa brev sedan fick utrymme eller svar i ett nummer av tidningen. Även om vissa av breven var skrivna av Dalin själv visar det på en vilja att bygga en gemenskap med läsarna. Detta stämmer överens med Thilda Maria Forselius forskning som också understryker vikten av breven i de moraliska tidskrifterna.¹⁷⁶

168 Argus, 1732, nummer 3, s.6.

169 Argus, 1732, nummer 3, s.6.

170 Forselius, s.137.

171 Argus, 1733, nummer 8, s.1.

172 Argus, 1733, nummer 8, s.2.

173 Argus, 1733, nummer 51, s.1.

174 Argus, 1733, nummer 51, s.1. I tidningen The Swänska Argus används ofta namnet Patriot vid flertalet tillfällen.

175 Argus, 1733, nummer 51, s.5.

176 Forselius, s.218.

3.2 Sverige, svenskarna och en nationell identitet

Denna del av analysen kommer att fokusera på Argus betydelse för en nationell identitet i Sverige. Vidare ska den undersöka hur Sverige och svenskarna framställs i tidningen *Then Swänska Argus*. Även inre och yttre hot som kan bidra till ett skapande av nationell identitet ska undersökas. Jonas Nordins forskning kring nationell identitet kommer att vara viktigt att jämföra med i denna del av analysen. Nordin visar på speciella dygder som svenskarna skulle ha. Kan man se samma dygder sticka ut i Argus. Det svenska språkets vikt lyfte Nordin fram i sin forskning och denna del av analysen ska se om det svenska språket är viktigt för tidningen Argus.

3.2.1 Argus syn på det svenska språket

Det svenska språket var viktigt för Olof von Dalin som tidigare visats. Det svenska språket skulle bli enklare att förstå för alla svenskar och inflytande från utlandet skulle försvinna. Ett gemensamt språk som svenskarna kunde läsa är också viktigt för en nationell gemenskap.

I Argus nummer 45 år 1733 talas det om det svenska språket. Argus skribent skriver om språket på ett sätt som är mycket typiskt för tidningen. Budskapet kommer fram genom en saga vilket följer Argus stil med nytta och nöje.

Sagan handlar om en moder som skämmer bort sin dotter. Denna dotter har en egen naturlig skönhet som försvinner med moderns utsmyckningar av dottern. Argus skribent skriver:

Stackars Flicka, det gör mig ondt om henne, ty hon är af Naturen så Täck, så Liufig, så Snäll och så Hurtig, som trotz någon af sina likar; Men igenom Gummans twång, Wårdslöshet och Dårskap, är hon nu, det arma Barnet, så Obehagelig, så Fiällig, så Dum och så Ömkelig, at om jag intet kan öfwertala den Gamla til mer Förstånd i detta mål, så blir Flickan ett Afskrap i ställe för en Skönhet: I förtroende kan jag säija dig, min Läsare, at jag hade ärnat Frja till henne; Men om Modern så fortfar, at släppa henne handlöst och intet hielper mig, at giöra henne Ädlare än hon nu är, så betackar jag mig: Jag kan få Slynor nog ändå, som har wackra Kroppar och lytte Siälar, mycken Grannlåt och lite Wett.¹⁷⁷

Argus skribent fortsätter i samma stil men några speciellt intressanta iakttagelser kan göras. Argus skribent är upprörd för att dottern får smink och franska flugor. Hon blir så förändrad att man inte kan se om hon är grekiska, romerska eller tyska.¹⁷⁸

¹⁷⁷ Argus, 1733, nummer 45, s.1f.

¹⁷⁸ Argus, 1733, nummer 45, s.2.

Vidare klagar Argus skribent på att flickan inte får följa med modern bland fint folk utan får vistas med drängar, pigor och vad hen kallar nedrigt sällskap.¹⁷⁹

Sagan slutar med att Argus skribent frågar Sverige om vitsen med sagan är och sedan avslöjar hen att modern i sagan är Sverige och dottern är det svenska språket.¹⁸⁰

Nu börjar Argus skribent tala direkt till läsaren och man kan se Dalins personliga åsikter om det svenska språket lysa starkt. Det svenska språket har blivit så utspätt av andra språks influenser att vanliga svenskar inte längre kan förstå sitt modersmål. Dessutom har svenskarna en konstig syn på kunskap. Det är fint att lära sig olika vetenskaper och skriva om dessa på andra språk som latin eller grekiska men inte på svenska. Detta tycker Argus skribent är mycket konstigt då landet skulle må bättre av att vetenskaperna skulle skrivas på svenska så fler på så sätt kunde lära sig i landet.¹⁸¹

Dessutom borde överklasen tala mer svenska. Argus skribent skriver också att man inte ska trycka ner någon som lärt sig ett annat språk, men det svenska språket måste renas och bli viktigare i fosterlandet.¹⁸²

Det svenska språket som har blivit utspätt, förvänt och förstört kan enligt Argus skribent återgå till sin naturliga glans om några åtgärder görs. För det första måste språket talas mer av alla svenska invånare och användas i skrift. Alla onödiga främmande ord ska rensas bort från det svenska språket och svenska ska igen bli fyllt av korta meningar och klara begrepp. Lärda personer ska skapa ordböcker och lärda personer ska skriva på ren svenska.¹⁸³

Argus skribent skriver vidare att det finns finansiella skäl till att utöka svenska språkets inflytande. Länder som har fått sitt språk att användas i andra länder har tjänat på det genom handel som Frankrike och England. Sverige skulle kunna tjäna på att alla svenskar kunde språket i grunden.¹⁸⁴ Svenskans beskrivs genomgående med ytterst berömmande ord:

”Härliga Swänksa!) Äntligen, Om whar och en Svensk förstodo Svenska Språket af grund; så skulle vårt liufwa Foster-måhl få sin tilbörliga wördnad.”¹⁸⁵

Argus skribent ger även exempel på svenskans överlägsenhet i förhållande till andra språk, vilket också visar på tidens stereotyper:

179 Argus, 1733, nummer 45, s.2.

180 Argus, 1733, nummer 45, s.3.

181 Argus, 1733, nummer 45, s.3f.

182 Argus, 1733, nummer 45, s.4.

183 Argus, 1733, nummer 45, s.4.

184 Argus, 1733, nummer 45, s.4.

185 Argus, 1733, nummer 45, s.6.

”Språket är i sig sielf intet hårt som Tyskan, intet hopplåckat som Engelskan, intet upblåst som Spanskan, intet wekligt som *Italienskan*, intet obändigt som Polskan, intet wildt som Ryskan, intet bräkande som Danskan.”¹⁸⁶

Argus skribent skriver om svenska språket

Det är Lent och likwäl Starkt, Rent och likwäl Rikt, Enfaldigt och likwäl Högt, Tappert och likwäl Läckert. Det är beqwämt och liufigt til skaldekonst och obunden Skrifart, til Sång och Thal, til *Historier* och *Romaner*, til alwarsamt och lustigt, til Kyrkor och Skådo-Spel, til predikningar och *Argus*.¹⁸⁷

Det svenska språket ska alltså enligt detta nummer kunna hjälpa Sverige och det svenska folket ekonomiskt och på flertalet andra sätt. Det låter som att svenskarna också skulle få mer gemensamt vare sig det var adelsmän eller bönder. Att det svenska språket var betydelsefullt för en nationell identitet lyfts också fram i Jonas Nordins tidigare forskning.¹⁸⁸

3.2.2 Svenskarnas önskade egenskaper visade genom uppfostran och politiker

Nummer fem av Argus diskuterar ungdomen i Sverige. En av Argus skribents bekanta en Herr Ehrenmenvet menar att ungdomen är mycket mogen för sin ålder. Ett exempel från texten är ” Det är mig nu icke sällsamt, at finna en 60 åhra själ i en 16 åhra kropp”¹⁸⁹ En annan bekant till Argus skribent Herr Hiernbrott menar att man ska blanda mogenhet med kunskap. Det är ovanligt att hitta båda hos en person enligt Hiernbrott.¹⁹⁰ Ett citat som Hiernbrott använder för att övertyga Herr Ehrenmenvet och Argus skribent lyder ”Man kan offta weta mycket godt som en Dröm, men i öfrigit ey bry sig mer derom, än en prålsiuk yngling bekymrar sig om Riksens wälfärd.”¹⁹¹ Diskussionen fortsätter under nästa sida och sedan skriver Argus skribent att hen håller med Herr Hiernbrott. Ungdomen i Sverige är inte dum men de får ofta uppdrag de inte är redo för och kallas

186 Argus, 1733, nummer 45, s.6.

187 Argus, 1733, nummer 45, s.6.

188 Nordin, s.209f.

189 Argus, 1733, nummer 5, s.1.

190 Argus, 1733, nummer 5, s.1f.

191 Argus, 1733, nummer 5, s.2.

mogna innan de har förvärvat kunskap.¹⁹² Argus skribent menar att för många ungdomar förlitar sig för mycket på sin egen förträfflighet vilket beror på uppfostran med för mycket frihet. Argus skribent talar om för fria tyglar eller som hen kallar det Tygel-frihet. Detta leder till rikets förfall som framkommer av ett citat ur numret ”Således föder Tygel-Friheten Högfärd, Högfärden Lättia, Lättian Okunnighet och Okunnigheten Riksens Förderf.”¹⁹³

Argus skribent menar att man måste styra ungdomen med mer utbildning som förr i tiden. Man måste börja med att se till så eleven är en god kristen. Är ungdomen inte en god kristen så kan utbildningen vara farlig och man kan inte lita på denna ungdom. När eleven är en god kristen ska denna ges tid att utveckla sitt sinne och lära sig att bruka sitt förnuft på rätt sätt. Detta tar tid vilket de måste få göra då övning leder till färdighet. Utbildningen ska fortsätta tills eleven är stadgad i sitt sinne.¹⁹⁴

Diskussionen avslutas med att Herr Ehrenmenvet blir helt övertygad av Argus skribents intelligenta argumenterande. Herr Ehrenmenvet säger sedan att han kan minnas tillfällen då ungdomar har kommit in på café-hus eller i källare och varit alldeles för självupptagna och pråliga. Han menar att det nog är mödrarnas fel, då de vill få sina pojkar att bli män så fort som möjligt.¹⁹⁵

Detta nummer visar hur Argus skribent tycker att ungdomen i Sverige borde bli mer utbildad och hen använder denna historia och dessa karaktärer för att få fram sin åsikt. Uppfostran är ett viktigt ämne för Argus skribent och det kommer lyftas fram igen i denna analys då ytterligare tre nummer från år 1734 handlar om uppfostran.

I Argus nummer tre från år 1734 sägs det att vishet och dygd behövs för att komma närmare den fullkomliga Gud. Annars kan Sverige falla ner i last och dårskap. Argus skribent menar att ett rike består av sin invånare vilket betyder att invånarna måste utbildas. Ett citat från numret lyder ”Deraf sluter jag, at intet Rike kan wara starkt och säkert, som icke har dygdiga och wisa Inwånare. Huru skola nu inwånarne blifwa dygdige och wisa? Af en god Upfostran”¹⁹⁶

Argus skribent talar sedan till sina förnuftiga läsare och menar att elände ska drabba landet om människorna inte får bra uppfostran. Hen förklarar sedan sina tankar kring uppfostran. Detta för att

192 Argus, 1733, nummer 5, s.3f.

193 Argus, 1733, nummer 5, s.4.

194 Argus, 1733, nummer 5, s.4f.

195 Argus, 1733, nummer 5, s.6.

196 Argus, 1734, nummer 3, s.1.

förebygga att rikets kropp inte ska förfalla med sjuka lemmar alltså de utbildade.¹⁹⁷ De utbildade förde sig med en skamlig högfärd som smärtade skribenten. Smicker kopplas ihop med högfärden och okunskapen hos utbildade människor. Detta kan visa på att de utbildade som pekats ut här kan vara från högre samhällsklasser.

Argus skribent menar att en uppfostran inte får vara utan hårda ord och straff som ska motverka högfärden och latheten. Smicker hör inte heller hemma i utbildningen då den också leder till högfärd som motverkar dygden.¹⁹⁸

Men Argus skribent nämner också att en förälder inte får vara för sträng då det kan göra barnet grymt och blygt. Det är en balansgång som måste hittas för att genomföra en ordentlig uppfostran för rikets barn.¹⁹⁹

Resten av detta nummer fortsätter i samma stil med reflektioner av olika sätt som föräldrar kan förstöra sina barns uppfostran på och skapa dåliga medborgare till riket. De olika exemplen presenteras i ett uppfostrans-hus där olika sorters uppfostran finns i olika rum och salar. De två nästkommande numren av Argus skulle också handla om uppfostran vilket visar på skribentens intresse i frågan.

I Argus nummer fyra från 1734 fortsätter Argus skribent att gå runt i uppfostrans-hus för att se de bra och dåliga sätten ett barn kan uppfostras på.²⁰⁰ I ett av rummen kan man se kvinnornas uppfostran av barn.²⁰¹ Argus skribent skriver först smickrande om kvinnorna eller fruntimmerna som han kallar dem och ber kvinnorna att vara överseende med det som skrivs. Sedan kommer skribenten med kritik mot kvinnornas sätt att uppfostra barn. Argus skribent skriver ”Skulle jag med Ehrt lof få säija, at jag såg här litet Wett och intet Förstånd, men mycket Dårskap, som de små Skiönhets-ämnen insupo med Skiedar?”²⁰² Argus skribent menar att det är för mycket fokus på ytliga dygder som hen kallar det. Flertalet exempel erbjuds och några ska presenteras här ”En läcker Hy war här en segrande Dygd”²⁰³ ”En wacker Dans war här en gläntzande Belefwenhet.”²⁰⁴ ”At betaga en *Cavailer*, war här det samma, som en ärbar Höflighet.”²⁰⁵

197 Argus, 1734, nummer 3, s.2f.

198 Argus, 1734, nummer 3, s.3f.

199 Argus, 1734, nummer 3, s.4.

200 Argus, 1734, nummer 4, s.1.

201 Argus, 1734, nummer 4, s.1.

202 Argus, 1734, nummer 4, s.1.

203 Argus, 1734, nummer 4, s.2.

204 Argus, 1734, nummer 4, s.2.

205 Argus, 1734, nummer 4, s.2.

Argus skribent menar att det inte enbart ska fokuseras på sådana ytliga ting. Men kvinnors uppfostran är riskabelt att diskutera så berättelsen går vidare till ett nytt rum.²⁰⁶

I nästa rum lärde fader Devotius sin son om Gudfruktighet. Denna uppfostran var mycket religiös och hård. Sonen lärde sig psalmer likaväl som präster och han lärde sig att utstå smärta för att komma ihåg andakten. Han klädde sig fint på helgdagar och lärde sig att läsa alla barn-läror både på svenska och latin.²⁰⁷

Men sonen blev inte så Gudfruktig som fadern hade velat. När sonen var ledig glömde han all sin lära och levde enligt sitt eget tycke. Fadern hade bara uppfostrat ett skal och inte kärnan i en karaktär enligt Argus skribent.²⁰⁸

I det sista rummet i detta nummer av Argus möter läsaren Musaeus som uppfostrar sin son. Denna son får lära sig en mängd saker som han ska lära sig utantill. Sonen är inte intresserad av allt men fadern överöser sonen med läsning för att tvinga fram ett intresse för att studera.²⁰⁹ Detta går inte vägen då sonen inte får någon tid till reflektioner. Sonen blir full med kunskap men vinner ingen visdom och ingen förmåga att reflektera. Argus skribent skriver ”Han blir beläsen, han blir intet lärd, eller ock, om Ehr så behagar, Lärd och intet förnuftig.”²¹⁰ En av Argus skribents förklaringar som väckte mitt intresse var att denna utbildning inte gick bra då det ligger i den mänskliga naturen att tycka något är rolig när det inte är ett tvång. När det blir ett tvång så blir en aktivitet plötsligt mycket mer svår att genomföra och går betydligt långsammare. Argus skribent lägger till att detta inte bara gäller inläring och ger exemplet ”Detta är så sant, at jag tror, det Kärleken offta går mycket friskare til mellan Ogiffa, än emellan Giffa.”²¹¹

Detta citat sticker ut då Argus skribent säger indirekt att äktenskap är ett tvång och att kärlek kan blomma bättre utanför äktenskapet. Det kan så klart vara skrivet med Argus vanliga satiriska stil men är värt att lyfta fram.

Detta nummer har fler exempel i samma stil med flera rum som har olika sorters uppfostran som på olika sätt misslyckades. Precis som nummer 3 av Argus år 1734 som presenterades innan i analysen lyser den goda uppfostran med sin frånvaro.

Det finns dock några intressanta namn som dyker upp i berättelsen. Namn som Musaeus och Devotius som spelar på de egenskaper som ska läras ut. Devotius för tankarna till det latinska ordet

206 Argus, 1734, nummer 4, s.3.

207 Argus, 1734, nummer 4, s.3.

208 Argus, 1734, nummer 4, s.4.

209 Argus, 1734, nummer 4, s.6.

210 Argus, 1734, nummer 4, s.7.

211 Argus, 1734, nummer 4, s.5.

Devotus som på svenska blir hängivenhet. Det passar bra med sonen som skulle bli hängiven Gud. Musaeus för tankarna till ett förråd av kunskap som denna son också blev, men sonen fick ingen visdom bara kunskap.

Argus skribent leker ofta med namnen i sina berättelser på liknande sätt.

Argus nummer fem från år 1734 handlar också precis som de båda föregående om uppfostran. Men detta nummer skiljer sig då Argus skribent nu ska beskriva en god uppfostran.

Argus skribent träfar sin vän Herr Skiörbiugg som invänder mot en del av kritiken från det föregående numret av Argus. Speciellt kritiken mot Musaeus då han menar att denna kritik kan få unga människor att inte vilja läsa och traggla information. Argus skribent menar att kritiken inte var orättvis och det är upp till andra att se till så att ungdomarna fortfarande läser läxor.²¹²

Sedan börjar Argus skribent att beskriva hur en god uppfostran måste se ut.

För det första måste ett barn lära sig att tänka. Detta kan bli motarbetat med vissa sorters uppfostran som tidigare diskuterats. Ett barn lär sig att tänka genom att leka och ha roligt umgänge.²¹³ Barn ska undvika olika förutfattade meningar då människor lätt blir påverkade i unga år vilket kan förstöra resten av livet enligt Argus skribent. Rena tankar och begrepp ska erbjudas barnet eller gossen som Argus skribent skriver. Man ska låta det naturliga förnuftet växa fram vilket blir tydligt med detta citat från Argus skribent "Så snart Gossen någorlunda lärt Moders-Målet, bör man rätt tilskapa dess förnuft ock så småningom tilwänja den Naturliga Slutkonsten, som födes med alla."²¹⁴

När gossen förstår saker ska man låta barnet dra egna slutsatser som tränar sinnet. Detta medverkar till att rensa bort förutfattade meningar. Man ska som förälder lära barnet att skilja från rätt och fel. När åldern gör barnet starkare ska man införa svårare utmaningar som hjälper barnet att växa i en bra takt. Man kan säga små osanningar för att se om barnet kan hitta falskheten och kan barnet inte det ska man hjälpa barnet så det står på en stark moralisk grund.²¹⁵ Det är också viktigt att aldrig tvinga ett barn att godta ens egna åsikter. Man bör argumentera tills barnet förstår det kloka i sina åsikter enligt Argus skribent. Det är också viktigt att visa gossen sin okunskap så att gossens högmod inte får blomma. Av samma anledning ska man undvika smicker som också leder till högmod.²¹⁶ Undvik även straff och belöning som redskap så mycket som möjligt. Det är alltid bättre om barnet vill lära sig något själv. Barn ska också lära sig att inte uppskatta saker för mycket. Ett citat från Argus skribent lyder som följer "Alla Saker måste Gossen wänjas at ansee med

212 Argus, 1734, nummer 5, s.1f.

213 Argus, 1734, nummer 5, s.2.

214 Argus, 1734, nummer 5, s.2.

215 Argus, 1734, nummer 5, s.3.

216 Argus, 1734, nummer 5, s.4.

owäldughet: Sanningen blir då hans största Nöije, och ett rent Hufwud, honom owettandes, hans Rikedom.”²¹⁷

Man bör inte påtvinga ett barn religionen utan man ska låta barnet söka religionen. Då kommer barnet att brinna mer för kristendomen.²¹⁸ Barnet måste utöver kunskaperna som redan tagits upp lära sig att minnas. Minnet öppnar upp ämnen som språk och historia vilka endast kan bemästras med ett minne.²¹⁹ När barnet blir ungdom bör det undervisas i att leva som en människa och inte som ett få.²²⁰ Man ska inte bara äta, sova, dricka, andas, sörja och glädjas detta kan ett få klara av enligt Argus skribent. För att leva som en människa ska man leva som Argus skribent skriver i detta citat ”Ingen lefwer som en Menniskia, utan så wida han lefwer Förnuftigt, Gudi til ähra och sin Nästa til nöye.”²²¹

Man ska också vara vänlig, hövlig, kvicktänkt och social. En ungdom bör föra sig i glatt och förnuftigt sällskap som älskar dygden. Argus skribent skriver att man förvånansvärt nog kan finna sådant sällskap bland kloka fruntimmer.²²²

När det kommer till sällskapet som ett barn bör ha i sitt inre är det viktigt att barnet eller ungdomen inte får uppleva nöje om den inte är Gud-fruktig. Denna Gud-fruktighet leder till uppriktighet, ömsinnet, ödmjukhet och försiktighet.²²³ Argus skribent skriver ”Dygdigt och Ädelmodigt, och sij detta kallar jag Konsten at lefwa.”²²⁴

Argus skribent avslutar med att säga att folk bland annat klagat på en ond, samvetslös och dum tid men de klagat aldrig på uppfostran vilket borde göras då den är grunden till allt annat. Argus skribent förutspår också att om den goda uppfostran följs kommer Sverige inom femtio års tid att uppleva en förnuftets guldålder.²²⁵

Detta nummer av Argus är intressant då det ger oss en inblick i olika önskade egenskaper hos en god svensk medborgare. Dygder som ödmjukhet, vishet, Gud-fruktighet, uppriktighet, hövlighet och medmänsklighet lyfts fram. Dessa dygder stämmer bra överens med Jonas Nordins tidigare forskning. Detta nummer av Argus slår också fast uppfostrans vikt och konsekvenserna av ett land med dålig uppfostran som blir ett hot mot hela samhället.

217 Argus, 1734, nummer 5, s.4.

218 Argus, 1734, nummer 5, s.5.

219 Argus, 1734, nummer 5, s.5f.

220 Argus, 1734, nummer 5, s.6.

221 Argus, 1734, nummer 5, s.6.

222 Argus, 1734, nummer 5, s.6f.

223 Argus, 1734, nummer 5, s.7.

224 Argus, 1734, nummer 5, s.7.

225 Argus, 1734, nummer 5, s.8.

När Argus skribent skriver om uppfostran är det i första hand pojkars (gossars) uppfostran det gäller men hen skriver även om kvinnor och de dygder som de bör bemästra.

I Argus nummer tjugonio talar skribenten om hur män och kvinnor inte bör undvika varandra. Det finns ingen moral i att helt undvika kvinnor menar Argus skribent. Vidare skriver hen att de kvinnliga läsarna av Argus förhoppningsvis har ett bra syn på skribenten i Argus då hen bidrar med berättelser, nyheter, drömmar och syner för alla läsare.²²⁶ Herr Argus alltså skribenten skriver i slutet av numret att han är kär i "fruntimmernas" bästa dygd nämligen deras ärbarhet men han uppskattar inte deras fräckhet.²²⁷ Det verkar som att skribenten av Argus menar att en kvinna borde bemästra egenskaper som ödmjukhet, kyskhet, ädelmod och ärbarhet.²²⁸

Argus från år 1734 nummer tjuogoett är värt att här diskutera närmare. Numret börjar med ett brev till tidningen Argus. Skribenten noterar att hen tituleras Herr Argus i brevet vilket betyder att skribenten har fått en titel som vanligt folk. Brevet visas i sin helhet under de första sidorna.²²⁹ Brevet kommer ifrån en Cornelius Beswär vilket visar på att även brevskrivarna till Argus var anonyma då Beswär antagligen inte var brevskrivarens riktiga efternamn. Vi ser samma sak i andra nummer med brev från Herr Patriot vilket också är ett fiktivt namn. Det kan också ha varit Dalin själv som skrev brevet under fiktivt namn.

Brevet i sig handlar om problem som Cornelius Beswär hade och som riksdagen och riksdagsmän inte gjorde något åt. För att nämna några besvär så har Cornelius hästar skadats och även alla hans kalvar. Dessutom har en skörd ärtor gått förlorad.²³⁰ Han skulle vilja ta upp flertalet saker med ständsriksdagen i Stockholm men kan inte fara dit på grund av alla problem och representanterna från hans ort vill inte föra hans talan i riksdagen. Cornelius är också bekymrad då han menar att han hade haft många bra förslag att ta upp i riksdagen som kunde underlätta för Sverige och dess folk. Ett förslag som Cornelius vill ta fram lyder "Til ett *Souveraint Collegii* inrättande af utwaldt Folk från hwar och en *Nation*, under hwars Domstol alla *Europaeiske* Makter kunde ställa sina skiljaktigheter, på det Krig måtte i ewighet undwikas."²³¹

226 Argus, 1733, nummer 29, s.2.

227 Argus, 1733, nummer 29, s.5f.

228 Argus, 1733, nummer 29, s.2.

229 Argus, 1734, nummer 21, s.1ff.

230 Argus, 1734, nummer 21, s1.

231 Argus, 1734, nummer 21, s2.

Han frågar Argus om Sverige är dömt att driva iväg från en säker hamn med sådana politiker som han anser styr Sverige på ett ofördelaktigt sätt.²³²

Argus skribent svarar på brevet och anser att allt hopp inte är ute för god politik med rätt sorts patriotiska riksdagsmän.

Argus skribent skriver sedan om hans version av olika politiker. Läsaren får möta karaktären som Scipio, Pomponius och Porcius. Dessa tre riksdagsmän/politiker visar hur Argus skribent ser på olika sorters människor med makt och hur man ska agera för att vara patriotisk mot fosterlandet.

Pomponius är en självcentrerad politiker med sin egen vinning för ögonen. Han undviker gärna arbete i ståndsriksdagen och fokuserar hellre på sin egen njutning.²³³ Han är vänlig mot alla och tänker inte på sina politiska beslut utan istället ger han sitt samtycket till alla olika åsikter även om de står emot varandra. Han kan prisa klokhet och dygd men honom själv är det nöjet och egennytan som styr. I sällskap med andra politiker rättar han sig efter deras omdöme och i enrum efter sin egen vilja men aldrig efter vad fosterlandet Sverige kan behöva.²³⁴ Han äger mycket dyra ägodelar och ser alltid till att vara på den vinnande sidan då han är vän med alla genom sin generositet och smickrande samtycket i politiska frågor. Argus skribent avslutar med detta citat gällande Pomponius ”Kortligen *Pomponius* är en belevad Man, men hans dygd äfwen så falsk som han är vänlig. Han är en god omgångesman; Men en elak lem i Rikskroppen.”²³⁵

Porcius är Pomponius motsats. Han är torr, tvär och inte så vänskaplig. Han har aldrig älskat någon individ så mycket som han verkar älska det allmännas bästa.²³⁶ Han skulle enligt Argus skribent inte komma överens med kvinnor eller ynglingar. Vidare skulle han inte skona sin far, bror eller son om de på något sätt hade skadat fosterlandet. Han bryr sig inte om sitt eller andras liv då fosterlandet alltid utan undantag kommer i första rummet.²³⁷ I sin strävan efter fosterlandets väl glömmer Porcius bort vänner. Hans vänskaper missköts och den som vill vara Porcius vän ska akta sig.²³⁸ Han är också mycket långsint och ingen kan få förlåtelse från honom om han har hört dig tala illa om

232 Argus, 1734, nummer 21, s.1f.

233 Argus, 1734, nummer 21, s.4.

234 Argus, 1734, nummer 21, s.4f.

235 Argus, 1734, nummer 21, s.5.

236 Argus, 1734, nummer 21, s.5.

237 Argus, 1734, nummer 21, s.5.

238 Argus, 1734, nummer 21, s.6.

Sverige. Argus skribent avslutar sin beskrivning av Porcius på följande sätt ”*Porcius* förstår intet skiämt i sin kärlek til Fäderneslandet, men han wärkställer sin dygd med alt för stor skraphet. Dock med alt detta, skattar jag honom långt högre än *Pomponius*, fast han aldrig gaf mig så utwalde måltider.”²³⁹ Vi kan se att Argus skribent inte håller Porcius särskilt högt men han är att föredra framför politiker som Pomponius.

Slutligen kommer Argus skribent fram till den sista sortens politiker som han också menar är den rätta sortens politiker nämligen Scipio.

Politikern Scipio äger alla fördelar från de två tidigare exemplen men har inga av nackdelarna. Han betar sig trevligt mot sina medmänniskor och behandlar sina vänner väl men klarar av att göra detta utan att svika sitt fosterland.²⁴⁰ Han hjälper människor som är värdiga hjälp men inte de som inte förtjänar en hjälpande hand. Han styrs inte av andra utan låter Gud och hans eget förstånd vägleda alla hans beslut. Inga utomstående krafter påverkar honom i tankar kring Sveriges bästa utan han litar på eget intellekt.²⁴¹ En mening från Argus text om Scipio lyder ”Ingen öfvermakt, ingen fruktan, ingen äregirighet, ingen snålhet kan förleda honom det minsta steg från Sveriges bästa.”²⁴²

Det finns ett flertal slutsatser man kan dra från detta nummer av Argus. Ämnet som diskuteras är hur en god politiker bör agera enligt Argus skribent alltså Dalin. Där Pomponius och Porcius kunde beskrivas av Argus skribent som onda lemmar i rikskroppen skulle då Scipio vara en god lem. Om det hade funnits mer politiker som Scipio hade Sverige varit starkt och välmående. Alla som läser detta nummer av Argus kan alltså få del av åsikten att en riksdagsman borde tänka på Sveriges bästa men inte låta sig förblindas av detta utan även ha rum för andra i sitt liv.

När det kommer till de tre olika männen som representerar olika sorters politiker så är deras namn av intresse. Scipio för tankarna till romarriket och det andra puniska kriget mellan Rom och Kartago. Publius Cornelius Scipio hette generalen som besegrade Hannibal år 202 f.kr och avslutade andra puniska kriget.²⁴³ Efter kriget fick Scipio stor berömmelse i Rom och fick namnet Africanus.²⁴⁴

239 Argus, 1734, nummer 21, s.6.

240 Argus, 1734, nummer 21, s.6f.

241 Argus, 1734, nummer 21, s.6.

242 Argus, 1734, nummer 21, s.6.

243 Eva Queckfeldt, *Romarriket Den Romerska Republiken*, Historiska Media, Lund, 2015, s.101.

244 Queckfeldt, s.103.

Den politiker som får representera de goda sidorna som en patriotisk politiker bör ha fick alltså i Argus skribents historia namnet efter en segrande general. Namnen Pomponius och Porcius för också tankarna till romersk tid. Man kan anta att dessa två män inte framstod i ljusdager då deras namn används av Argus skribent för att gestalta två dåliga sorters politiker. Ett ytterligare bevis för det romerska ursprunget på de tre namn som används finns också i detta nummer av Argus. Namn som Caesar, Brutus, Octavius och Antonius nämns i stycket som beskriver Pomponius.²⁴⁵

Det fanns som visats tidigare i analysen flertalet goda egenskaper som Argus skribent lyfter fram men i numren av Argus rörande politiker och uppfostran ser man också dåliga egenskaper som kan vara ett hot mot Sverige. Nedanför kommer flera hot mot Sverige som Argus för fram att analyseras och visas.

Argus nummer sjutton handlar om den svenska krediten. Skribenten alltså Dalin skriver på ett intressant sätt om den svenska krediten som han verkar vara mycket skeptisk till. Han väljer att skriva en saga där han har besökt Herr Patriot och på vägen hem träffar han på en figur som ser ut som ett spöke vilket skrämmer honom. Han flyr tillbaka till Herr Patriot och säger vad han sett men Herr Patriot berättar att det inte är ett spöke utan det är den svenska krediten som är ute och vandrar.²⁴⁶

Kreditens spöke får sedan förklara vad som är fel och Herr Patriot och skribenten av Argus diskuterar hur Krediten kunde bli frisk igen. Den svenska krediten säger att den var mer frisk på Herr Patriots farfars tid och till och med på Herr Patriots fars tid men nu var det illa ställt.²⁴⁷ Argus skribent frågar krediten vad dom kan göras för att förbättra läget. Den svenska krediten svarar att det är köpmän som ska hålla den frisk.²⁴⁸ Ett citat från den svenska krediten ska lyftas fram då den meddelar att den inte kan hjälpa människor i Sverige i detta läge ”Nu kan jag icke bistå en äherlig Man med Penningar på Ägendom och Pant, utan hos Judar, som ockra och skinna til bara Benen, och dermed är han intet betient, om han icke med flit will bli en Tiggare.”²⁴⁹

245 Argus, 1734, nummer 21, s.4.

246 Argus, 1733, nummer 17, s.1f.

247 Argus, 1733, nummer 17, s.3.

248 Argus, 1733, nummer 17, s.4.

249 Argus, 1733, nummer 17, s.5.

Man kan genom detta nummer av Argus förstå att Dalin inte gillade hur Sveriges ekonomi sköttes. Man kan också se hur han skulle vilja att ekonomin i Sverige skulle skötas. Köpmännen i landet måste våga handla mer och få igång ekonomin. Det är deras plikt till ”fäderneslandet” menar Dalin.²⁵⁰ Vidare är det intressant att notera hur en historia används för att föra fram budskapet till läsarna. Argus tema med nytta och nöje visas här då krediten i landet kanske inte skulle fånga läsarnas intresse men då budskapet förs fram i en spännande berättelse kan det få större effekt.

Numret som handlar om kredit belyser yttre hot mot Sverige genom konkurrerande nationers vilja att sälja till Sverige och på så sätt utöva kontroll med krediten som den svenska nationen är skyldig dessa länder. Det är också dålig politik från svenskt håll som kan vara farlig, då den kan försämra krediten.

När skribenten i Argus talar om kungligheter i Sverige är det alltid mycket artigt. Det finns flera exempel från flera nummer. Nyårshälsningar till kungen och drottningen finns som eget nummer i början av året 1733 och i nyårshälsningen till det svenska folket och Argus prenumeranter år 1734 finns också hälsningar till kungen.²⁵¹ Språket är mycket artigt och smickrande. Man ska dock veta att det var det vanliga sättet att skriva på under 1730-talet och speciellt när man skriver till eller om en kunglighet. Dessutom skulle negativa tidningsnummer om kungen antagligen inte få tryckas på grund av censuren i landet. År 1734 i Argus nummer sexton talas åter igen om kungens förträfflighet då han fyller femtioåttå år. Argus skribent talar om att de redliga undersåtarna gläds åt kungen och fosterlandet utan egen nytta medan de andra gör det för vinning eller syn skull.²⁵²

Här ser vi igen ett hot mot fosterlandet enligt Argus. Politiker som låter sig influeras av egenintresse kan fjäska för kungen utan att egentligen vara lojal till någon utöver sig själv.

Detta knyter an till ett större tema som genomgår tidningen Argus. Det är den egocentriska riksdagsmannen som kan skada riket genom sin egen girighet. Denna dåliga politiker känner vi igen genom Argus beskrivning av Scipio, Pomponius och Porcius som vi såg från nummer tjuogoett år 1734. Pomponius var den giriga och självupptagna politikern som alltid gick på den vinnande sidan och var vän med alla. Denna sortens politiker eller människa är ett hot mot rikskroppen som det framgår i Argus. Yttre makter kan utnyttja en sådan person som inte tänker på fosterlandet.

250 Argus, 1733, nummer 17, s.7.

251 Argus, 1733, nummer 4, Jfr Argus, 1734, nummer 1.

252 Argus, 1734, nummer 16, s.2f.

4. Slutdiskussion

Syftet med denna uppsats var att undersöka om och i så fall hur Argus bidrog till skapandet av en nationell identitet i Sverige. Två frågeställningar ställdes för att utföra uppsatsens mål.

En frågeställning undersökte samspelet mellan *Then Swänska Argus* och dess läsare. Dessutom skulle tilltalet från Argus till läsarna undersökas. Den andra frågeställningen undersökte hur Sverige och svenskarna framställdes i *Then Swänska Argus* i kontext med en uppkomst av en nationell identitet som Jonas Nordin har lyft fram.

Samspelet mellan läsarna och tidningen Argus syns i de olika brev som Argus skribent ofta talar om i de olika numren av Argus som har presenterats i analysen. Det finns dock brev som med stor säkerhet kan sägas ha skrivits av Olof von Dalin själv. Dessa brev har ofta ett uppenbart fiktivt namn som Herr Patriot eller Herr Gyllenbalance. Vid dessa tillfällen är det med stor sannolikhet Dalin själv som använder skrivande i brevform för att få fram sitt budskap. Men vi ser också exempel där breven kommer från anonyma avsändare och nummer femtioett från år 1733 handlar om korrespondens som Argus har mottagit. Detta är indikationer på brev som kommit till tidningen Argus från läsarna av tidningen. Denna osäkerhet kring vem som faktiskt skrev breven som skickades in till *Then Swänska Argus* stämmer överens med Forselius. Hon presenterade argument för att man inte kan vara säker på om Dalin själv skrev breven eller om det faktiskt kom brev från läsarna.

Tilltalet från *Then Swänska Argus* till sina läsare är vänskapligt och inkluderande vilket visades genom flera exempel i analysen. Tidningen Argus efterfrågar också ofta sina läsares åsikter och uppmanar dessa att skriva om olika områden de kan vara intresserad av. Vi har alltså en tidning som efterfrågar åsikter från sina läsare och sedan för fram dessa åsikter i tidningen. Detta samspel mellan läsare och tidning kan bidra till en känsla av gemenskap vilket i sin tur kan bidra till utvecklingen av en nationell identitet. Att det finns ett tydligt samspel mellan tidningen och läsarna genom inskickade brev lyfts också fram i Thilda Maria Forselius forskning. Om vi ser på Benedict Andersons teori om en föreställd gemenskap där han lyfter fram tidningens vikt för denna gemenskap passar mina resultat väl in. Argus var inte bara en tidning som läsarna kunde läsa utan de kunde även samspela med denna tidning vilket framgår av analysen. Detta kan skapa en starkare gemenskap än en tidning där inget samspel fanns med läsarna. Breven som skickades in till tidningen trycker också Forselius på som något viktigt för att utöka den föreställda gemenskapen som Anderson har kopplat till tidningarna. Det inkluderande och kamratliga tilltalet och efterfrågan

av korrespondens kan ha skapat en känsla av gemenskap hos läsarna vilket bidrar till ett skapande av en nationell identitet i Sverige.

Then Swänksa Argus har starka åsikter i flertalet frågor som skulle få svenskarna att känna sig som medlemmar av en större gemenskap i fosterlandet. Detta nationella medvetande väcktes inte bara av samspelet mellan tidningen *Argus* och dess läsare utan det var även tidningens innehåll som bidrog. Detta ska nu diskuteras då den andra delen av analysen tittade på Sverige, svenskarna och en nationell identitet.

När *Argus* skribent talar om svenskarna är det ofta med positiva ord. *Argus* skribent brukar ofta tilltala sina läsare på följande sätt: mina kära läsare. Den överlag positiva tonen följs nästen alltid av olika moraliska åsikter som visar läsaren hur en god medborgare ska uppföra sig och hur en dålig medborgare förstör landet. När Sverige som land beskrivs är det mycket positivt och ett genomgående tema är kamp för fosterlandets bästa som en mycket positiv dygd. Flertalet egenskaper lyfts fram i *Then Swänksa Argus* som hörde till goda människor i Sverige enligt tidningen. Egenskaper som fosterlandskärlek, ödmjukhet, vänlighet, uppriktighet, medmänsklighet, förnuft, Gudfruktighet och hövlighet. Detta kan jämföras med Jonas Nordins resultat där egenskaper som tapperhet, frihetsälskande, ärlighet, gästfrihet, rättrådighet, hövlighet, ödmjukhet och gudfruktighet lyftes fram. Resultaten är liknande vilket kan sätta in tidningen *Then Swänksa Argus* i skapandet av en nationell identitet som Jonas Nordins forskning visar på i Sverige vid denna tid. De svenska kvinnorna skulle enligt *Argus* ha egenskaper som ödmjukhet, kyskhet, ädelmod och ärbärdhet. Det är också intressant att kvinnorna får skulden för dålig uppfostran då de vill få sina pojkar att bli män så fort som möjligt. Otålighet, fåfänga och moralisk svaghet verkar vara kvinnornas laster enligt *Argus*. Men dessa dåliga egenskaper gäller inte alla kvinnor precis som de dåliga egenskaper som ska presenteras här nedanför inte gäller alla män.

Negativa egenskaper lyser också igenom i *Then Swänksa Argus*. Dessa är högmod, själviskhet, grymhet, för patriotisk som politikern Porcius, dumhet och äregirighet.

Det finns flera negativa exempel på hur en dålig svensk betar sig än de negativa exempel som Jonas Nordin presenterar i sin forskning. Nordin lyfter fram avundsjuka och en kanske överdriven uppskattning av utländska moden och seder som de negativa svenska dragen. Båda dessa finns representerade i *Argus*. Speciellt attackerar *Argus* svenskarnas kärlek till utländska seder och moden. Under analysen kommer det fram i *Argus* skribents kritik mot det svenska språkets

nuvarande form att det är utländska influenser som förstör och korrumpierar språket. Vi ser här en nationell identitet som tar form och som inte vill acceptera utländskt inflytande.

Språkets vikt diskuteras i nummer fyrtiofem från år 1733. Här visar Argus skribent alltså Dalin vikten av det svenska språket som han anser utspädd och misshandlat. Ett starkt svenskt språk som inte lånar in ord från utlandet skulle stärka Sverige enligt Dalin. Det bör alltså vara en ren svenska som också används i större utsträckning i samhället. Argus skribent klagar på att svenskan inte används i högre kretsar av samhället och inte heller i vetenskapliga sammanhang. Svenskan skulle talas överallt i Sverige och fler böcker skulle tryckas på svenska istället för på franska, tyska eller latin. Detta hade fått svenskarna att känna sig mer sammanlänkade. Argus skribent talar också om hur detta hade bidragit till finansiella vinster. Dessutom talar sig Argus skribent varm för det svenska språkets överlägsenhet som det har visats i analysen. Detta fynd stämmer överens med tidigare forskning kring Olof von Dalin och hans betydelse för det svenska språket.

Hot mot det svenska riket framträder i Argus genom olika skepnader. Det fanns både yttre och inre hot som läsaren blev upplyst om. Dessa olika hot kunde bidra till en känsla av samhörighet för läsarna som mycket väl kunde känna att dessa hot måste bemötas. Den svenska krediten talas det om i nummer sjutton från år 1733. Det framgår tydligt att en dålig kredit kan hota landet och utnyttjas av andra länder. Dåliga politiker förs fram som ett hot mot det svenska folket och Sverige i nummer tjuogoett från år 1734. Vi ser politikern Pomponius som är representant för den dåliga politikern och att han kan vara ett hot mot riket då olika krafter kan påverka hans beslut. Dålig utbildning är också ett hot för det svenska riket som kommer inifrån. Detta presenteras i tre nummer från Argus. En dålig utbildning skapar ointelligenta människor som inte kan skapa ett bra land i framtiden. Uppfostran måste enligt Argus skribent skötas på rätt sätt. Även i Argus nummer fem från 1733 talas det om uppfostran då svensk ungdom diskuteras. Där lyfter Argus skribent fram vikten av en god uppfostran, vilket annars kan det skada riket.

Svenskarna är alltså enligt Argus ett bra folk som har potential att bli lyckliga och framgångsrika vilket skulle gynna fosterlandet. Men detta är bara möjligt om det svenska folket lever moraliskt och dygdigt på det sätt som *Then Swänska Argus* visar. En känsla för nationell identitet lyser igenom Argus då det ofta är utländska influenser som förstör för Sverige och svaret på problem är ofta de svenska grunderna som ska uppnås och byggas på. Om svenskarna lever efter Argus

vägledning med fokus på utbildning, det svenska språket och en politik mycket styrd bort från utländska influenser skulle fosterlandet gynnas och medborgarna vinna i dygd och lycka.

4.1 Vidare forskning

En kandidatuppsats har begränsat utrymme vilket gör att denna uppsats inte kunde undersöka andra tidningar inom spectator-genren som gavs ut under 1730-talet. *Then Swänska Argus* var bara en av nio tidningar som utgavs i Sverige under 1730-talet och de andra åtta kanske kan visa liknande tendenser. Exakt hur kommunikationen mellan tidningarna och läsarna fungerade kunde undersökas och beskrivningen av Sverige och svenskarna i tidningarna kunde analyseras precis som denna uppsats gjort med *Then Swänska Argus*.

Det var inte bara Sverige som hade tidningar inom spectator-genren och det hade varit givande att genomföra en undersökning av andra tidningar i andra länder i Europa med samma stil som *Argus*. Man hade kunnat undersöka hur tilltalet till läsarna framträder i dessa utländska tidningar och om man kan hitta spår av beskrivningar av deras egna invånare. Kan det finnas liknande tendenser som vi ser i *Then Swänska Argus*? Detta hade dock medfört kravet på ett stort språkförråd om man inte vill förlita sig på översättningar.

5. Käll- och litteraturförteckning

5.1 Källor

Dalin Olof von, *Then Swänska Argus*, 1732-1734

5.2 Litteraturlista

Anderson Benedict, *Den föreställda gemenskapen, Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*, Uddevalla, Daidalos, Översättare Torhell, Sven-Erik, 2005

Bäck Kalle, *Bonde opposition och Bonde inflytande under frihetstiden, Centralmaktens och östgötaböndernas reaktioner i näringspolitiska frågor*, Kristianstads Bocktryckeri AB, 1984

Broberg Gunnar, *Mannen som Ordnade Naturen, En biografi över Carl von Linné*, Natur och Kultur, Stockholm, 2019

Christensson Jakob, (red.)., *Signums svenska kulturhistoria, Frihetstiden*, Bokförlag Signum, Lund, 2006

Forselius Thilda Maria, *God dag, mina läsare!*, Göteborgs universitet, 2013, (avhandling)

Gustafsson Karl Erik, Rydén, Per, (red.), *Den Svenska Pressens Historia, I begynnelsen (tiden före 1830)*, Ekerlids Förlag, Stockholm, 2000

Gustafsson Harald, *Nordens historia, En europeisk region under 1200 år*, Studentlitteratur AB, Lund, 2017

Gustavsson Martin, Svanström Yvonne (red.), *Metod Guide för historiska studier*, Studentlitteratur AB, Lund, 2018

Gustafsson Harald, *Makt och människor, Europeisk statsbildning från medeltiden till franska revolutionen*, Scandinavian Book, Makadam förlag, Göteborg, Stockholm, 2018

Holmberg Claes-Göran, "Närstan bara posttidningar (*tiden före 1732*)" i Gustafsson Karl Erik, Rydén, Per, (red.), *Den Svenska Pressens Historia, I begynnelsen (tiden före 1830)*, Ekerlids Förlag, Stockholm, 2000

Hedenborg Susanna, Kvarnström Lars, *Det svenska samhället, Böndernas och arbetarnas tid 1720-2014*, femte upplagan, Studentlitteratur AB, Lund, 2016

Johansson Egil "The History of Literacy in Sweden" i Graff J. Harvey, Mackinnon Alison, Sandin Bengt, Winchester Ian, *Understanding Literacy in its Historical Context, Socio-Cultural History and the Legacy of Egil Johansson*, Nordic Academic Press, Lund, 2009

Lindberg Bo, "Den Lärda Kulturen" i Christensson Jakob, (red) *Signums svenska kulturhistoria Frihetstiden*, Bokförlag Signum, Lund, 2006

Larsson Olle, Marklund Andreas, *Svensk Historia*, Historiska Media, Lund, 2018

Nordin Jonas, *Ett fattigt men fritt folk, Nationell och politisk självbild i Sverige från sen stormaktstid till slutet av frihetstiden*, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm, 2000

Olausson Lennart (red.), *Idéhistoriens egenheter: Teori- och metodfrågor inom idéhistorien*, Stehag, Stockholm, 1996

Oscarsson Ingemar, "Med tryckfriheten som tidig tradition (1732.1809)" i Gustafsson Karl Erik, Rydén, Per, (red.), *Den Svenska Pressens Historia, I begynnelsen (tiden före 1830)*, Ekerlids Förlag, Stockholm, 2000

Queckfeldt Eva, *Romariket Den Romerska Republiken*, Historiska Media, Lund, 2015

Rainer Claes, *Lovisa Ulrika Konst och kupp försök*, Bokförlaget Langenskiöld, Stockholm, 2019

Söderpalm Kristina, "Ostindiska Kompaniet" i Christensson Jakob, (red) *Signums svenska kulturhistoria Frihetstiden*, Bokförlag Signum, Lund, 2006

5.3 Internet länkar

<https://vondalin.se> (8/8-2021)

5.4 Bilder

Bild 1 adress:

<https://litteraturbanken.se/författare/DalinOvon/titlar/ThenSwänskaArgus/sida/1/faksimil> (8/8-2021)

Bild 2 adress:

<https://litteraturbanken.se/författare/DalinOvon/titlar/ThenSwänskaArgus/sida/344/faksimil> (8/8-2021)